

Rechtskundig Weekblad

REDACTIE : Italiëlei, 99, Antwerpen

Abonnement : 100 fr. per jaar

Vereeniging zonder winstgevend doel

BEHEER : Lange Leemstraat, 99, Antwerpen

Postchecknummer : 3185.22

INHOUD :

XVIIe RECHTSKUNDIG CONGRES.

RECHTSPRAAK.

Hof van Beroep Brussel. — 9e Kamer - 8 Oct. 1931. — *Uitgifte van checks zonder provisie - Post-gedagteekende checks.*
Burg. Rechb. Turnhout. — 28 Jan. 1932. — *Inkomende rechten - Vergoeding bij heffing - Verjaring - Vrijwaring.*
Boetstr. Rechb. Antwerpen. — 7e Kamer - 28 Jan. 1932. — *Vischvangst.*
Boetstr. Rechb. Yper. — 26 Febr. 1931. — *Strafrechtspleging - Dagvaarding - Ontstentenis van datum.*

Vrederegerecht Loochristi. — 8 Juli 1930. — *Bevoegdheid Art. 14 der wet van 10 Jan. 1824 - Cynspacht - Opzeg.*

NEDERLANDSCHE RECHTSPRAAK.

Rotterdam. — 11 Nov. 1931. — *Zeerecht - Versperring van vaarwater.*

NECROLOGIE. — Stafhouder Mr L. Lepaige. — Prof. Mr. de Louter.

MEDEDEELINGEN.

WETGEVING. — Rechterlijke inrichting en bevoegdheid. — Verslag van volksvertegenwoordiger Sinzot.

RECHTERLIJK LEVEN.

BERICHT AAN DE ABONNÉS

Het Beheer van het Rechtskundig Weekblad brengt ter kennis van de lezers die het bedrag van hun abonnement nog niet gestort hebben op de postcheckrekening van ons blad, dat er hun in den loop der volgende week eene kwijting per post zal worden aangeboden.

XVIIe RECHTSKUNDIG CONGRES

te GENT op Zaterdag 2 en Zondag 3 April a. s.

Wij ontvangen vanwege den Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden de hieronderstaande mededeeling betreffende het aanstaande Rechtskundig Congres dat te Gent zal gehouden worden.

Volgaarne geven we aan deze mededeeling de eereplaats in ons blad. De Vlaamsche Wetenschappelijke Congressen, waar-tusschen het Rechtskundig Congres zulke belangrijke plaats inneemt, zijn steeds hoogtepunten geweest van Vlaamsch cultureel leven. Wij doen dan ook een warmen oproep aan al onze lezers om in groot getal aanwezig te zijn op de vergaderingen van het aanstaande Congres te Gent.

Bond van Vlaamsche Rechtsgeleerden

Secretariaat :

Archimedesstraat, 60, Brussel

Brussel, postdatum.

Hooggeachte Heer,

Beloken Paschen brengt ons dit jaar de Wetenschappelijke Congressen terug.

HET XVIIe RECHTSKUNDIG CONGRES WORDT TE GENT GEHOUDEN OP ZATERDAG 2 EN ZONDAG 3 APRIL, IN DE LOKALEN VAN DE UNIVERSITEIT, VOLDERSSTRAAT.

Uit het « Woord vooraf » dat het algemeen programma der Congressen inluidt, halen we den bemoedigenden aanhef aan:

« Zoo is in enkele jaren de gang geweest: van 3 zijn we in 1926 tot 5, vóór twee jaar tot 8, nu tot niet minder dan 10 verschillende Congressen gekomen. Met daaromheen vereenigingen en tijdschriften « ad hoc ».

In 1920 weigerde Rector Eeman de lokalen van de Universiteit Gent voor onze Congressen open te stellen, zoolang hij daartoe niet gedwongen werd; thans is Rector Vermeylen voorzitter van de Plaatselijke Regelingscommissie.

Er is in Vlaanderen wel iets aan 't veranderen. »

Op geen enkel gebied wellicht, valt deze verandering zoo duidelijk te merken, als in de rechterlijke wereld: in de geesteshouding van de juristen van alle slach, de soms ingrijpende kentering in de praktijk van menige rechtbank, de strijd lust, de slagvaardigheid, en het optimisme van de vlaamschvoelenden onder ons.

Ontwerpen betreffende het taalgebruik in gerechtszaken zijn voor de wetgevende Kamers aanhangig. Het is van kapitaal belang dat een definitieve regeling tot stand kome, op grond van de eentaligheid van Vlaanderen; aan ons, aan de leden van onzen Bond in de eerste plaats, ervoor te waken.

De groei van den Vlaamschen Juristenstand werd treffend bewezen, door de oprichting van het « Rechtskundig Weekblad ».

De durf, de werkkraft, het brio waarmee de stichters zich voor de gewaagde onderneming spannen, hebben, wat velen voor een vermetele poging aanzagen, van meet-af-aan tot een overweldigend succes gevoerd. Zij verdienen daarvoor de hulde en erkentelijkheid van alle Vlaamsche juristen.

Onder deze onverhoopt gunstige omstandigheden wordt thans het XVIIe Rechtskundig Congres belegd, met volgend

PROGRAMMA

Zaterdag 2 April te 15 uur.

Algemeene vergadering van den Bond, en eerste Congresszitting.

Opening door den Voorzitter.

Verslag van schrijver en penningmeester.

Standpunt van den Bond in zake de wetsvoorstellen, tot regeling van het gebruik der talen in het Gerecht.

379

« DE HERVORMING VAN DE RECHTERLIJKE INRICHTING EN VAN DE PROCEDUUR »

Bespreking in te leiden door PROF. Mr L. VAN BAUWEL, hoogleeraar aan de Universiteit te Leuven
« DE WET VAN 1924 OP DE RECHTBANKEN VAN KOOPHANDEL » door Mr IGNACE VAN DEN BRANDEN, advocaat te Antwerpen

Zondag 3 April, 10 uur.

A. Afd. Publiek Recht.

HET BEGRIP

VAN DE SOUVEREINITEIT door Mr RENE VICTOR, advocaat te Antwerpen, hoogleeraar aan de Universiteit te Brussel
DE RECHTSTHEORIE VAN HET FEDERALISME

door Mr MAURICE ORBAN, Stafhouder der Balie van Dendermonde hoogleeraar aan de Universiteit te Gent.

MODERN VOLKENRECHT

door Dr. E. VAN RAALTE, hoogleeraar aan de Universiteit te Amsterdam

B. Afd. Algemeen Recht.

HET WAARACHTIG GETUIGENIS door Dr. KAREL VAN ACKER, hoofdgeneesheer van het Krankzinnigen-gesticht Guislain Gent

DE NIEUWE FRANSCH WET BETREFFENDE DE RECHTEN DER VROUW IN ZAKE VEREFFENING DER GEMEENSCHAP

door Mr VAN HILLE, substituut-procureur des Konings te Antwerpen

380

TRANSCRIPTIE IN ZAKE KOOP EN VERKOOP VAN EENS ANDERS GOED door Mr GERARD ROMSEE, advocaat te Brussel.

HET REGISTRATIERECHT EN DE VENNOOTSCHAPPEN

door Mr PROSPER THUYBAERT, notaris te Lokeren.

Het bestuur richt tot U allen een dringenden oproep om, door inschrijving, propaganda en medewerking, het welgeluiken van dit Congres te helpen verzekeren.

LIDMAATSCHAP. — Buiten vreemdelingen kunnen alleen de leden van dan « Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden » lid zijn van een Vlaamsch Rechtskundig Congres.

INLEG. — 20 frank om de twee jaar; 10 frank voor stagedoende advocaten. Te storten op postrekening 226.800 (Bond van Vlaamsche Rechtsgeleerden, Gent).

Met oprechte hoogachting.

HET BESTUUR:

Voorzitter:

Mr H. DE HOON, Eere-Advocaat Generaal Ondervoorzitters:

Prof. Mr Em. VAN DIEVOET, Minister van Landbouw. Mr Hector LEBON.

Schrijvers:

Mr J. VAN OVERBEKE Mr H. BORGINON.

Penningmeester:

Mr A. E. DE SCHRIJVER.

RECHTSPRAAK

HOF VAN BEROEP VAN BRUSSEL

9e KAMER — 8 OCTOBER 1931

Voorzitter: M. Alb. Joly
Raadsheeren. M.M. Istas en De Landsheer
Adv. generaal: M. Louveaux
Pl.: Mr Misselyn

UITGIFTE VAN CHECKS ZONDER PROVISIE — TOEPASSING DER STRAFWET VOOR POST-GEDAGTEEKENDE CHECKS.

De wet van 25 Maart 1929 heeft het uitgeven van elken titel, den schijn van een check hebbende, willen straffen.

In dit opzicht is er geen verschil tusschen een check regelmatig gedagteekend en een post-gedagteekende check, welke ten minste op dien lateren datum een titel tot comptante betaling daartelt.

O. M. t/ G..., J..., L...

Beticht van: te Antwerpen, zelfde Kanton, den 27 Oktober 1929, met voorweten, zonder toereikende voorafgaande noch beschikbare dekking een check van 660 gulden op de bank « Banque générale Belge » te Antwerpen, ter orde van K..., te hebben uitgegeven;

Gezien de beroepen ingediend op 6 Juni 1930 door betichte en door het Openbaar Ministerie tegen het vonnis uitgesproken den 31 Mei 1930 door de rechtbank van 1sten aanleg van het arrondissement Antwerpen dewelke, rechtdoende in boetstrafelijke zaken, de betichting bewezen verklaart...

Aangezien het bedoelde effect den uitwendigen vorm van een check heeft, op een afgescheurd bladje van een checkboekje van de bank gemaakt zijnde en al de gewone inschrijvingen van de checks inhoudende;

Aangezien het niet betwist is dat dit effect nooit gedekt is geweest;

Aangezien de betichte houdt staan dat dien titel gepostdateerd zijnde, 't is te zeggen het datum van 24-XI dragende alhoewel den 27 Oktober uitgegeven, waarlijk geen check is maar een krediet-middel;

Aangezien zonder te bespreken welk, in het handelsrecht, de echte natuur is van een onregelmatige check, het wel zeker is dat, wat de wet van 25 Maart 1929 heeft willen straffen, het uitgeven is van elken titel het uitzicht van een check hebbende en, wegens het te kort aan provisie,

tot een bedrog kunnende dienen;

Aangezien in dit opzicht, er geen verschil is tusschen een onregelmatige check en een check regelmatig gedagteekend, dat in deze zaak de bedoelde titel, ten minste van den 24-XI af, een titel tot comptante betaling was;

Aangezien, voor het overige, de redenen van bestreden vonnis aannemende;

Om deze beweegredenen:

Het Hof, gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald;

Bevestigt het bestreden vonnis en verwijst den betichte tot de beroepskosten bij verstek en tot de kosten van zijn verzet.

NOTA. — Zie in denzelfden zin arrest van 1-12-1931, Rechtskundig Weekblad van 10-1-1932.

BURGERLIJKE RECHTBANK TURNHOUT

28 JANUARI 1932

Voorzitter: M. van den Hove d'Ertsenryck

Rechters: MM. Janssens en De Beus

Pl.: Mr Smolderen, Mr Boonen en Mr Mathé

INKOMENDE RECHTEN — VERGISSING
BIJ DE HEFFING — VERJARING — VER-
ANTWOORDELIJKHEID VAN ONTVANGER
— VRIJWARING.

Zoo bij het invoeren in het land, waren onder een verkeerd tarief voor het innen van inkomende rechten worden gerangschikt en bijgevolg te weinig rechten worden geheven, mag de Staat gedurende een periode van drie jaren het aanvullend bedrag opeischen.

De ontvanger die het tarief verkeerdelijk heeft toegepast, kan tegenover de invoerders niet verantwoordelijk worden gesteld.

Tusschenkomende partij in vrijwaring van verweerder, blijft tegenover aanlegger derde persoon buiten het geding, zoo aanlegger tegen hem niet concludeert. Pr. C. art. 182, 183, 184.

Minister van Financiën t/ Firma «Wed.
Verhoeven en Zonen Van den Dries»

Gehoord de partijen in hunne middelen en besluiten;

Opzichtsens de hoofdvordering:

Aangezien deze, ingespannen door het Beheer van Financiën en den ontvanger der douanen Gillot strekt tot betaling eener som van tien duizend zes honderd twee en zeventig franken negen en veertig centiemen, zijnde het bijvoegsel van inkomende rechten ontvangen door het kantoor van Weelde-Statie, op een aantal weefsels door de verweerderesse «Verhoeven en Zonen» in België gevoerd gedurende de jaren 1927, 1928 en 1929;

Aangezien het vaststaat dat het Bestuur, ingevolge eene vergissing van den ontvanger, handelende onder toezicht van den controleur en bijgestaan door twee andere beambten, die ingebrachte koopwaren heeft gerangschikt onder een verkeerd artikel van het tarief en diensvolgens overgegaan is tot de heffing van een totaal tolrechten van elf duizend vier honderd vier en tachtig franken vier en negentig centiemen in plaats van twee en twintig duizend honderd zeven en vijftig franken drie en veertig centiemen, welke waarlijk door den invoerder verschuldigd waren;

Aangezien krachtens de wet van 17 Oogst 1873 het Beheer van Financiën, ingeval van onvoldoende heffing der rechten, gedurende drie jaren het aanvullend bedrag van den invoerder mag opeischen, dat in het onderhavig geval dit Beheer dus volkomen gerechtigd is de firma verweerderesse aansprakelijk te maken voor hetgene door haar te kort werd afbetaald;

Aangezien deze firma, die zich zelf betitelt «expediteurs en douaneagenten», ten onrechte staande houdt dat zij buiten zaak dient gesteld omdat haar lastgever Van den Dries, in het geding tusschenkomende door rekwest van den pleitbezorger Mter Mathé, zich bereid verklaart de firma verweerderesse te vrijwaren tegen de veroordeelingen, die ten deze laste zouden uitgesproken worden;

Aangezien de vrijwaring, dien ten gevolge van dit rekwest zich voordoet, dient gerangschikt tusschen de eenvoudige vrijwaringen voorzien bij artikel 183 van het wetboek van rechtspleging in burgerlijke zaken en geenszins tusschen de volstrekte vrijwaringen van artikel 182, die aanleiding kunnen geven tot het buiten zaak stellen van den oorspronkelijken verweerder in reële vorderingen;

Aangezien in het kwestieuze geval de firma verweerderesse als aangeefster en invoerster, alleen gebonden blijft jegens het Beheer voor de betaling der aanvullende tolrechten en zich aan die verplich-

ting niet kan onttrekken met aan het Beheer en aan den ontvanger eenen anderen persoon als schuldenaar op te dringen;

Opzichtsens de tusschenkomst:

Aangezien Van den Dries, in het geding tusschenkomende als lastgever van de firma verweerderesse, niet alleen voorstelt deze te vrijwaren, hetgeen ontvankelijk is en dient toegewezen te worden; maar tevens eene rechtstreeksche vordering inspannt tegen den ontvanger Gilot, den tweede naanlegger, en de betaling eener schadevergoeding eischt beloopende tot een bedrag gelijkstaande met de bij de hoofdvordering geëischte aanvullende tolrechten;

Aangezien deze laatste vraag gesteund wordt op de omstandigheid dat Van den Dries een verlies van dergelijk bedrag heeft ondergaan dewijl, misleid door de verkeerde rechtenvereffening van den beambte Gilot, hij de kooprijzen, aan zijne Belgische klanten opgelegd, te laag berekend heeft;

Aangezien dit laatste gedeelte van de tusschenvordering niet kan ontvangen worden; immers de eenvoudige vrijwaring, hetzij op gedwongene wijze opgelegd door dagvaarding aan den waarborg, hetzij door dezen laatste spontaan voorgesteld, zooals in het voorhandig geval, dient aanzien als een geding ingespannen tusschen verweerder en waarborg, waar de aanlegger vreemd aan blijft; ingeval de aanlegger tegen den tusschenkomende in waarborg zelf niet concludeert, kan deze laatste tegen den aanlegger geene tegenvordering inbrengen omdat er tusschen die twee partijen geen verband bestaat, in andere woorden omdat de hoofdactie en tusschenvordering onafhankelijk blijven van elk ander opzichtsens den toestand van den aanlegger.

Om deze beweegredenen:

De Rechtbank statueerende op de hoofdvordering, verwijst verweerderesse de firma «Wed. Verhoeven en Zonen» aan aanleggers te betalen de som van tien duizend zes honderd twee en zeventig franken negen en veertig centiemen, gezamenlijk met de rechterlijke intresten en de kosten des geding; verklaart dit vonnis uitvoerbaar niettegenstaande alle verzet of beroep en zonder borgstelling; verleent akte aan aanleggers van hun voorbehoud van alle andere welkdanige verschuldigde rechten, uit welken hoofde ook en namelijk voor wat betreft de overdrachtaks;

En statueerende op het rekwest in tusschenkomst:

1° zegt dat partij Van den Dries gehouden is de firma «Wed. Verhoeven en Zonen» te vrijwaren tegen de gevolgen van de veroordeeling tegen deze laatste hierboven uitgesproken;

2° verklaart die vraag niet ontvankelijk voor wat betreft den eisch in schadevergoeding tegen den aanlegger Gilot en verwijst de tusschenkomende partij tot de kosten van het geding in tusschenkomst.

BOETSTRAFFELIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

7e KAMER — 28 JANUARI 1932

Pl.: Mr Van Nespen

KEIZERLIJK DECREET VAN 16 DECEMBER 1811, TOEPASSELIJK OP DE VISCHVANGST.

Luidens art. 28 der wet van 19 Jan. 1883, zijn alle vroegere beschikkingen, de vischvangst in de Polders betreffende in voege gebleven.

O. M. t./ T...

Beticht van te Antwerpen, kanton Antwerpen, den 3° en 17° September 1931, gevischt te hebben in de waters van den Groeten Watergang in verbinding met de Schelde, gebruik makende van een verboden vischmiddel of van een verboden vischtuig, te weten een netfuijk met vleugels of een verboden vischtoestel te hebben geplaatst te weten een netfuijk met vleugels.

Gezien de stukken van het onderzoek;

Gehoord de verklaringen van de getuigen;

Gehoord het Openbaar Ministerie in zijnen eisch;

Gehoord de betichte in zijne middelen van verdediging; ontwikkeld door Mter Van Nespen, advocaat;

Aangezien het vast staat dat het feit ten laste van betichte gelegd in den Groo-

ten Watergang te Antwerpen-West (Polder) plaats gehad; dat uit de stukken der informatie en het onderzoek ter zitting gedaan gebleken is dat bedoeld water van het Polderbestuur afhangt;

Aangezien luidens het art. 28 der wet van 19 Januari 1883 alle vroegere beschikkingen, de vischvangst in de Polders betreffende in voege gebleven zijn;

Aangezien uit de voorbereidende werken van bedoelde wet blijkt dat het artikel wetkwestie in dien zin dient begrepen dat de toepassing dezer wet aan de Polders uitgesloten is;

Aangezien inderdaad de uitzondering in artikel 28 in fine vermeldt haren oorsprong vindt in eene door Mter Rolin-Jacquemyns voorgestelde verbetering dewelke hij als volgt verrechtvaardigd:

«La loi avril 1841 sur les chemins vicinaux et du 7 mai 1877 sur des cours d'eau non navigables, ni flottables stipulent la même exception.

» Les raisons qui ont déterminé cette exception dans ces lois sont applicables à la police sur la pêche.

» Les Polders et les Wateringues sont des institutions régies par une réserve à leur égard dans la loi projetée. (Parl. Doc. Kamer der Volksvertegenwoordigers 1881-1886, bl. 54) »

Dat Mter Rolin-Jacquemyns hieruit besloot dat de art. 13 en 32 van het decreet van 16 December 1811, art. de vischvangst betreffende niet afgeschaft moeten worden;

Aangezien uit den tekst van het art. 13 der wet van 10 April 1841 en van art. 39 der wet van 7 Mei 1877 waarvan de Minister zich inboezemde, volgt dat de uitsluitelijke toepasselijkheid der Polder reglementen gehandhaafd was; dat hieruit moet afgeleid worden bij gelijkaardigheid van redenen dat in den geest van het wetsontwerp de wet van 19 Januari 1833 aan de vischvangst in de Polders niet toepasselijk is;

Aangezien overigens de opmerkingen door Mter Thonissen, verslaggever gedaan, aanwijzen dat deze zinswijze door de Kamer aangenomen werd;

Aangezien diensvolgens het feit ten laste van betichte gelegd onder de toepassing van bedoelde wetgeving niet valt;

Om deze beweegredenen:

Rechtsdoende bij wederspraak spreekt de Rechtbank den betichte vrij en verzendt hem van de vervolging zonder kosten.

BOETSTRAFFELIJKE RECHTBANK VAN YPER

26 FEBRUARI 1931

Voorzitter: M. Hans

Rechters: MM. Matton en Heyvaert

Openb. Min.: M. Opdebeeck

Pl.: Mr Leuridan en Mr Vander Mersch

STRAFRECHTSPLEGING — DAGVAARDING — ONTSTENTENIS VAN DATUM.

In strafzaken is de rechtspleging niet noodzakelijk nietig indien de dagvaarding den datum niet vermeldt op dewelke het misdrijf zoude gepleegd geweest zijn. Het is immers voldoende dat de betichte de gelegenheid gehad heeft doelmatig en volledig zijn verdediging voor te bereiden.

Openb. Min. en Burgerl. Partij: Borry Edouard t/ Malengier Louis

Aangezien de betichte ter zake vruchteloos oppert, als zoude de gansche rechtspleging volkomen nietig zijn, daar het inleidend exploit van dagvaarding, den betichte op 26-7ber-1930 beteekend, geen melding maakt van den datum waarop het hem ten laste gelegde misdrijf zoude gepleegd zijn;

Aangezien de ingeroepene leemte waarmede voornoemd exploit behept is, geenszins de nietigheid der rechtspleging voor gevolg kan hebben. (Zie Beltjens Wetboek van Strafrechtspleging, ar. 182, N° 40, 41 en 42);

Aangezien in het onderhavig geval dus de Rechtbank enkel en alleen dient te onderzoeken of de opgeworpene leemte ja dan neen den betichte verhinderd heeft zijne verdediging voor de Rechtbank doelmatig en volledig voor te bereiden;

Aangezien betichte zeer goed moest weten van welke feiten er in de dagvaarding van 26-7ber-1930 sprake was, daar hij voorafgaandelijk, op 17 Juli 1930, omstandig door de rijkswacht aangaande

het kwestieuze misdrijf is onderhoord geweest en persoonlijk aan de gendarmerie eene duidelijke verklaring aangaande de kwestieuze feiten heeft afgelegd;

Aangezien uit dit alles dient te worden afgeleid dat betichte niettegenstaande het afzijn van datum in het exploit van dagvaarding, volledig op de hoogte was van het misdrijf waarvoor hij thans te rechte staat, en dat hij in de mogelijkheid was zijne verdediging voor te dragen; dat derhalve de huidige ingestelde vordering ontvankelijk dient verklaard te worden.

Om deze redenen:

De Rechtbank, alle tegenstrijdige besluiten verwerpende, verklaart de strafvordering ontvankelijk en beveelt dat er tot de verhandeling der zaak ten gronde zal overgegaan worden; verschuift te dien einde de zaak op...

Aangezien de wetgever de gewone maand heeft bedoeld en niet de uitzonderlijke, die met den 15de aanvang neemt en er aan te merken valt dat, in de praktijk het meermaals zoo niet doorgaans gebeurt dat, wanneer de bediende met den 15de in dienst treedt, de werkgever hem voor de eerste maal den laatsten der maand betaald om aldus volgens het algemeen gebruik te handelen, hetwelk het dienstcontract op den 1ste der maand doet beginnen;

Aangezien uit de schriftelijke verklaringen door verweerder neergelegd blijkt dat aanlegger niet op 15 December maar op 15 November werd opgezeggd, hetgeen klopt met het feit dat verweerder de huur van zijne burelen ook op den 15de November heeft opgezeggd;

Aangezien de opzeg aanvang nam op 1 December tegen einde Februari en er dus aan aanlegger nog toekomt 60 dagen loon ten titel van schadevergoeding daar hij reeds het loon der maand December heeft ontvangen;

Aangezien de eisch rakende het aandeel van den werkgever in het pensioen van den bediende tot het gebied behoort van de strafwetten (zie Rechtspraak omtrent Werk- en Dienstverhuring, 1931, IV. bl. 117) en dus de Werkrechtscraad onbevoegd is om van zulken eisch kennis te nemen;

Om deze redenen:

De Werkrechtscraad, alle andere of tegenstrijdige besluiten verwerpende, verwijst verweerder te betalen aan aanlegger ten titel van schadevergoeding de som van duizend acht honderd frank, met de rechterlijke intresten en de 4/7 der kosten van het geding, kosten in hun geheel geraamd op de somme van twee en veertig frank.

Wijst aanlegger af van het overige van zijnen eisch en veroordeelt hem tot de andere 3/7 der kosten.

VREDEGERECHT VAN LOOCHRISTI

8 JULI 1930

Vrederechter: M. J. Viaine

Pl.: Mr Varendonck t/ Mr Dobbelaere

BEVOEGDHEID — ART. 14 WET VAN 10 JANUARI 1824 — VERNIEUWING VAN DE CYNSPACHT — GEEN BEWIJS DOOR VERMOEDENS — RECHT OM DE OVEREENKOMST OP TE ZEGGEN.

Het artikel 14 van de wet van 10 Januari 1824, laat niet toe door vermoedens te bewijzen dat een cynspacht bij stilzwijgende toestemming werd vernieuwd.

Het feit dat de cynspachter na het vervallen van de cynspacht, aan den eigenaar een of tweemaal den jaarlijkschen pachtprijs zou hebben opgestuurd kan niet ingeroepen worden om te beweren dat er tusschen hen een nieuwe cynspacht van dertig jaar werd gesloten.

Dit feit bewijst enkel dat partijen de bepalingen van de geschreven cynspacht voor een niet bepaalde termijn hebben willen behouden, maar zich ook het recht behielden jaarlijks aan deze overeenkomst een einde te stellen.

S... t/ V. d. C.

Wat onze bevoegdheid betreft:

Overwegende dat de verzoekster wanneer ze haren eisch voor onze Rechtbank heeft ingesteld zich niet heeft gesteund op art. 3 § 1 van de wet van 25 Maart 1876 maar wel op art. 2 derzelfde wet; dat dit laatste artikel bepaalt dat de bevoegdheid van den Vrederechter zich uitstrekt over alle burgerlijke rechtsgedingen tot een bedrag van twee duizend vijf honderd frank;

Dat de verweerders niet beweren dat in het onderhavig rechtsgeding het vermelde bedrag wordt overschreden;

Wat de gegrondheid van den eisch betreft:

Overwegende dat op 5 December 1897 bij akte van Mter Deschlins, destijds notaris te Wachtebeke, de rechtgevers van de verzoekster aan deze van de verweerders een perceel grond groot acht aren 31 ca. gelegen te Wachtebeke en er bekend ten kadaster onder n° 23/3 Sie B in cijnspacht hadden gegeven, cijnspacht die op 31 December 1927 vervallen is;

Dat evenwel bij vermelde akte werd bedongen dat na een eersten termijn van dertig jaar de cijnspachter het vermogen zou hebben een nieuwen termijn in te gaan van dertig jaar, vermits daarvan de vercijsers te verwittigen drie maand ten minste voor den laatsten vervalldag;

Overwegende dat verweerders bekenen dat zij binnen den bepaalden tijd, hun inzicht niet hebben te kennen gegeven de cijnspacht te willen vernieuwen;

Dat ze dus de voorwaarde niet hebben vervuld door partijen bedongen tot vernieuwing van de bedcelde cijnspacht;

Overwegende verders dat naar de bepalingen van art. 14 van de wet van 10 Januari 1824 de wetgever niet toelaat vermoedens in te roepen om de vernieuwing van een cijnspacht te bewijzen bij stilzwijgende toestemming;

Dat dus het feit dat de gedaagden na het vervallen van de cijnspacht aan de verzoekster, zonder meer, een of tweemaal den jaarlijkschen pacht prijs zouden hebben opgestuurd niet kan ingeroepen worden om te beweren dat er tusschen hen een nieuwe cijnspacht van dertig jaar werd gesloten;

Dat naar vermeld art. 14 dit feit enkel zou bewijzen dat partijen de bepalingen van de geschrevene cijnspacht van een niet bepaalden termijn hebben willen behouden; maar zich ook het recht behielden jaarlijks aan deze overeenkomst een einde te stellen;

Overwegende eindelijk, dat verweerders moeten bekenen dat verzoekster sedert meer dan een jaar haar inzicht heeft te kennen gegeven, dat zij hun alle verder gebruik van bedoeld eigendom wilde ontzeggen en hare rechten wilde uitoefenen, die haar, eigenaarster, bij 't eindigen van de cijnspacht zijn voorbehouden, namelijk: de bestaande gebouwen over te nemen voor de helft van hunne staande waarde;

Dat dus de verweerders sedert 31 December 1927 bovenvermeld eigendom zonder recht noch titel betrekken;

Om deze redenen:

Wij Vrederechter vonnissende op tegenspraak verklaren ons bevoegd om over het voorgelegd geding te beslissen. Zeggen dat de verweerder bedoeld eigendom dienen te ruimen binnen de drie maand na de beteekening van het onderhavig vonnis. Zeggen verder dat verweerders binnen gezegden termijn een prijs dienen aan te stellen die samen met dezen door de verzoekster aan te duiden, zal overgaan tot de prijs der gebouwen;

Veroordeelen de verweerders tot de kosten van het onderhavig geding.

NOTA. — In de veronderstelling dat de cijns- of erfpachter tijdig zijn inzicht hadde te kennen gegeven voor een termijn van dertig jaar de erfpacht te willen vernieuwen, kon de vraag gesteld worden of de eigenaar verplicht was de vernieuwing aan te nemen onder de voorwaarden bij de oorspronkelijke akte bedongen?

Meer bepaaldelijk: Was de eigenaar niet gerechtigd een vermeerdering van prijs te eischen of de vernietiging te vorderen van de nieuwe overeenkomst?

Stellig en zeker is de wet betrekkelijk de pachten op langen termijn hier niet van toepassing omdat zooals Minister Janson het deed opmerken, bij bedoelde overeenkomst, een zakelijk recht wordt overgedragen. (Kamer van Volksvertegenwoordigers. Zittijd 1929-1930. Handelingen I, bl. 317).

Maar de eigenaar zal meest altijd het art. 1674 van het Burgerlijk Wetboek mogen inroepen om de vernietiging van de nieuwe overeenkomst te vorderen. Laurent T. XXIV, n° 420. — Guillaud T. II, n° 686. — Baudry Lacantinerie n° 680 en meer andere rechtsgeleerden beweren immers dat het recht om te niet te doen, onder de voorwaarde voorzien bij voormeld art. 1674, kan ingeroepen worden bij overdracht van welkdanig onroerend zakelijk recht. De titel van aankomst van het erfpachtrecht zal dus kunnen vernietigd worden wanneer het bewezen is na de bepalingen van art. 1675 en volgende artikelen van het B. W. dat het erfpachtrecht beneden de zeven twaalfden van zijne waarde werd afgestaan.

De vordering tot vernietiging der overeenkomst is naar art. 1676 slechts ontvankelijk wanneer ze wordt ingespannen binnen de twee jaar vanaf den dag waarop de afstand van het erfpachtrecht geschiedde. Binnen de twee jaar dus vanaf den dag waarop de cijnspachter aan het aanbod van den eigenaar, in de oorspronkelijke akte neergeschreven, heeft beantwoord.

J. V.

Nederlandsche Rechtspraak

RECHTBANK ROTTERDAM

11 NOVEMBER 1931

Voorzitter: M. P. Yssel de Schepper
Rechters: Mrs A. J. Marex, A. A. Dirkzwager

AANDUIDING EENER VERSPERRING VAN HET VAARWATER — s.s. «PERSEVERO» en «GERARDUS».

Eén rood licht, dat zich niet beweegt, zonder meer, duidt slechts aan dat er ter plaatse, waar zich dat licht bevindt, iets is. Er volgt echter niet uit, dat ook de omgeving van dat licht vermeden dient te worden en dus de doorvaart onmogelijk is.

Ook al moge de vastlegging met hulp van een draad aan een op geruimen afstand van het vaartuig gelegen boei door de omstandigheden geboden en bovendien gebruikelijk zijn geweest, dan onthefte dat hem, die aldus vastlegt, toch niet van de verplichting, deze vastleggingswijze duidelijk kenbaar te maken.

Nu de uiterlijke schijn op doorvaarbaarheid der ruimte tusschen vaartuig en boei wees, was het de taak van hem, die deze ruimte versperde, op die versperring attent te maken.

1° de N. V. Ned. Transport-Verz. Mij te Rotterdam
2° de N. V. Rijnschip «Gerardus» te Rotterdam, eischeressen, proc. Mr W. A. van Traa tegen
de N. V. Vereenigde Kolen-Mijnen, te Rotterdam gedaagde, proc. Mr J. J. van Walsem en
de N. V. Sleepschip «Timor», te Amsterdam, eischeres, proc. Mr W. A. van Traa tegen
de N. V. Vereenigde Kolen-Mijnen, enz.

De Rechtbank, enz.;

In rechte;

Overwegende dat thans slechts behoort te worden onderzocht, of eischeressen geslaagd zijn in het haar opgelegd bewijs en de Rb. hierbij komt tot een bevestigend antwoord;

O. immers dat uit de getuigenverhooren gebleken is, dat de door de «Persevero» uitgehangen roode lantaarn — deze moge dan op zichzelf behoorlijk gebrand hebben — en op geruimen afstand zichtbaar zijn geweest — den draad, die tusschen het achterschip der «Persevero» en de boei gespannen was, niet verlichtte en daarbij zoo dicht bij dat achterschip zich bevond, dat de ruimte tusschen gemeld licht en die boei voor wie dien draad niet zag, voldoende breed voor doorvaart moest lijken;

O. nu dat dit zoo was en voorts dit roode licht, steeds blijvende op dezelfde plaats, niet den indruk kon wekken van zich te bevinden op een zich in die schijnbare doorvaartuimte bewegend schip, noch ook op zich zelf, krachtens eenig reglement, wees op eenigerlei versperring of ander gevaar, de sleepboot alleszins verantwoordelijk was, om zonder eenig signaal recht op meergemelde ruimte aan te varen, totdat zij op zeer korten afstand voor haar uit den als voormeld gespannen draad waarnam, tenzij haar te voren door signalen van de «Persevero» zou zijn kenbaar gemaakt, dat de doorvaart versperd was, hetgeen niet, althans zeker niet tijdig is geschiedt;

O. dat gedaagde hiertegenover nu wel aanvoert, dat het roode licht toch in ieder geval aanduidde dat er iets was, hetwelk de sleepboot had te ontwijken, doch gedaagde daarbij voorbij ziet, dat uit dit licht allerm minst volgde, dat ook in den verderen omtrek ervan het terrein onveilig was en dus de sleepboot ondanks dit licht op dien verderen omtrek — de doorvaartuimte tusschen «Persevero» en boei — aan macht koersen;

O. dat de gedaagde verder nog heeft opgemerkt en zelfs de bewijzen aangeboden, dat de hier gevolgde wijze van vastleggen der «Persevero» aan de boei door de omstandigheden geboden was en overigens gebruikelijk is, doch ook dit haar niet vermag te baten, daar dit haar niet van de verplichting onthefte, deze vastleggingswijze duidelijk kenbaar te maken, nu toch ook gedaagde niet beweert, dat de sleepboot, ook zonder daarop opmerkzaam te zijn gemaakt, als zeker had moeten aannemen, dat er ter plaatse een draad was, die de doorvaart versperde;

O. dat al evenmin gedaagde er zich — gelijk zij doet — op vermag te beroepen, dat het niet mogelijk was, den draad te verlichten daar — afgezien van de vraag, of dit werkelijk niet mogelijk was — het personeel der «Persevero» dan op andere wijze, b.v. door geluidsignalen had moeten kenbaar maken, dat die draad ter plaatse gespannen was;

O. dat eindelijk ook niet juist is dat het — zooals gedaagde beweert — niet op den weg der «Persevero» lag, te waar-schuwen, dat de draad de doorvaart versperde, maar op dien der sleepboot, dat ze recht door wilde varen, wijl de uiterlijke schijn op de mogelijkheid van doorvaart wees en de «Persevero» dus er op moest rekenen, dat men zich dienovereenkomstig zou gedragen en het dus hare taak was, daar tegen te waken;

O. dat de vorderingen dus behooren te worden toegewezen;

Recht doende:

Veroordeelt gedaagde om aan ieder der eischeressen, de door haar ter zake geleden schade te vergoeden, welke schade zal worden opgemaakt bij staat en verevend volgens de wet, enz...

Necrologie

STAFHOUDER Mr LEOPOLD LEPAIGE

Op het laatste banket der Vlaamsche Conferentie scheen hij te herleven. Hij hield er zoo aan de gezellige uren onzer conferentie bij te wonen; de balie was voor hem eene familie en de confraters zijn vrienden, zijn broeders.

Hoe gemoedelijk kon hij zich niet bindendringen in den kring der jongeren en wist hij niet de schuchterheid van een jongen stagist af te schudden door een vriendschappelijk woord.

Niet door autoriteit maar door vriendschap imponeerde hij; een advocaat, jong of oud, was zijn vriend. En die vriendschap was bij hem gemeend.

Hij kende ons allen, sprak ons allen toe en stelde belang in ons familieleven. Onze vreugde was de zijne.

Hij was een allerbeste confrater.

Wat de balie aan hem verloren heeft, werd op ontroerende wijze vertolkt op de zittingen van Donderdag 10en Maart 11.

Het was eene gemeente rouwhulde.

Mr Leopold Lepaige maakt deel dezer confraters die nooit vergeten worden, wier aandenken blijft voortleven, van wien men dagelijks spreekt omdat hij goed was.

J. F.

PROF. Mr. J. DE LOUTER

Op 8 dezer overleed te Hilversum Prof. Mr. J. de Louter, oud-hoogleraar in het Staats-Administratief- en Volkenrecht en in de Wijsbegeerte van het recht aan de universiteit te Utrecht.

Ten einde hulde te brengen aan de nagedachtenis van dezen wereldberoemden rechtsgeleerde, drukken wij hieronder het artikel over dat naar aanleiding van zijn overlijden verscheen in den «Nieuwen Rotterdamschen Courant» van 9 dezer (avondblad).

Jan de Louter was 3 Augustus 1847 te Amersfoort geboren. Daar bezocht hij de Nutsschool, de Franse Kostschool en de Latijnsche School. Van 1865 tot 1869 was hij student aan de universiteit te Utrecht, waar hij in laatstgenoemd jaar promoveerde tot doctor utriusque iuris op proefschrift «De beperkingen der rechtsbevoegdheid tengevolge van vermindering der burgerlijke eer». In 1870 deed hij zijn examen voor candidaat notaris en van 1871 tot 1872 was hij student aan de Indische Inrichting te Leiden. Na korten tijd te Amersfoort de advocatuur te hebben uitgeoefend, werd hij in 1872 leeraar aan de B afdeling van het Gymnasium Willem III te Batavia, welk ambt hij tot 1887 vervulde. Toen werd hij benoemd tot hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam in de staatsinstellingen en godsdienstige wetten van Ned.-Indië. Twee jaar later volgde zijn benoeming tot hoogleraar te Utrecht in de reeds hierboven genoemde vakken. Prof. de Louter aanvaarde zijn ambt met een rede over: «Het verband der staatswetenschappen». Tot 1912 heeft hij dit hoogleeraarschap vervuld; daarna, tot 1919, was hij buitengewoon hoogleraar in het Volkenrecht aan dezelfde universiteit en van 1905 tot 1920 leeraar aan de Hoogere Krijgsschool te 's-Gravenhage. Tevens was hij een der leermeesters van Koningin Wilhelmina, die hij in haar jeugd onderwees in de staatsinstellingen van Nederland en Ned.-Indië, de staatshuishoudkunde, het staatsrecht en het volkenrecht.

Ook in het openbare leven heeft de overledene een belangrijke plaats ingenomen. In 1892 werd hij lid van de commissie, belast met het doen van voorstellen met betrekking tot de wetgeving van Ned. Indië op privaatrechtelijk gebied; van 1885 tot 1907 was hij lid van den Utrechtschen gemeenteraad en van 1898 tot 1912 van de Provinciale Staten van Utrecht, hij behoorde tot de liberale partij. In 1905 was hij lid der Grondwetcommissie.

Veel heeft prof. de Louter gepubliceerd. Van zijn grootere werken noemen wij «Het stellig Volkenrecht» (1910), dat in het Engelsch is vertaald en «Handleiding tot de kennis van het staats- en administratief recht van Ned. Indië» waarvan 6 uitgaven zijn verschenen. Voorts leverde hij tal van bijdragen aan tijdschriften en periodieken. De regering erkende zijn verdiensten door hem het Ridderkruis van den Nederlandschen Leeuw te verlenen en de universiteit

te Keulen benoemde hem in November 1927 tot doctor iuris honoris causa.

Wat reeds sinds eenigen tijd te vreezen was is, toch nog onverwacht, gebeurd: de Louter overleden. Wij wisten, dat zijn sterk lichaam door een ouderdomskwaal was aangetast, die hem, den onvermoeibaren, den plichtsetrouwen werker op het ziekbed geworpen heeft, dat tot zijn sterfbed is geworden.

Nu zijn doodbericht tot ons gekomen is, vermenigvuldigen zich in ons de gedachten. En weer zien wij hem tegenover ons zitten, sprekende en denkende over de toekomstplannen die hij, de ruim tachtigjarige, toch altijd nog koesterde. In den naasten kring zijner familie en omgeving was wel haast spreekwoordelijk geworden zijn gezegde, dat hij nu aan zijn laatste studie bezig was. Want telkens vond hij weer nieuwe stof, waarmee zijn werkzame geest zich bezig hield, en waarover hij zijn denkbeelden op de hem eigen duidelijke en heldere wijze wist uit te drukken.

Hij bleef een groote belangstelling koesteren in de ontwikkeling der hem zoo na aan het hart liggende wetenschappen — een belangstelling, die bewonderenswaardig, zelfs aandoenlijk was. Zijn leven als wetenschappelijk werker toch is niet gemakkelijk geweest. In een vertrouwelijk oogenblik liet hij zich tegenover den belangstellenden jongeren vriend wel eens gaan, en dan bleek het, hoe diep hij getroffen was door de verschrikkelijke gebeurtenis, welke zijn groote werk «Het stellig Volkenrecht» had achterhaald. De oorlog, die zijn ideaal, «vrede door recht», ter neergeslagen had, vermocht hem evenwel in zijn werkkraft niet te treffen. En nu werd het vooral de Volkenbond, die zijn liefde kreeg: wat heeft hij niet een groot aantal brochures en tijdschriftartikelen geschreven over dit nieuwe instituut, hetwelk hij met zijn bewonderenswaardigen zin voor de werkelijkheid niet hooger stelde dan het verdiende. Want wat vooral in hem trof, was zijn hoog idealisme, gepaard aan een sterk gevoel voor de realiteit. Hij verloor zich niet in ijdele bespiegelingen, maar was altijd gedachtig aan Hegel's woord, dat het construeren van «eine Welt, une sie sein soll» en het transponeeren in de wereld in den huidige tijd, een onvruchtbare bezigheid was. Vandaar de krachtige oppositie die hij voerde tegen de eenzijdige ontwapenaars; zeker, hunne denkbeelden bestonden wel degelijk, maar slechts naar hun eigen opvatting — een zwakke constructie, waarin alles wat denkbaar is, zich laat verbeelden. En voor deze onwezenlijkheid was hij te degelijk.

Zoo staat hij voor ons als de sterke, de plichtsetrouwe, de duwende werker en wetenschappelijke schrijver. Zijn Indische Handleiding waarvan de laatste druk verscheen in 1914, is een bewijs van zijn wetenschappelijk prestatie-vermogen; maar ook hier hebben andere denkbeelden en jongere schrijvers hem achterhaald, wat evenwel aan zijn beteekenis voor de indische literatuur en wetenschap niets afdoet. Integendeel. Hij heeft het eerst de weg gebaad, waarlangs anderen konden voortgaan.

En nu is ook dit leven afgesneden. Voor zijn naaste familieleden een groot, een onherstelbaar verlies. Maar ook voor hem, die dit schrift, en die de Louter niet als leermeester in engeren zin herdenkt, maar hij hem eerst op later leeftijd mocht ontmoeten — ook voor hem laat dit verscheiden een leegte. En met hoeveel anderen is dit niet evenzeer het geval. Zijn Utrechtsche oud-leerlingen, en tevens de Indische officieren, oud-leerlingen der Hoogere Krijgsschool, zullen hem in dankbare herinnering houden.

In zijn karakterschets van Woodrow Wilson schrijft de Louter: «Wilson's kenmerkende karakteristiek was een diep persoonlijk plichtsbeseft, dat lust en onlust beheerschte en, schijnbaar onaandoenlijk voor lof en blaam, onwrikbaar stand hield tegenover aanval en verleiding».

In het karakter van een ander treft het meest uit overeenkomst met het eigen karakter. En daarom is de persoonlijkheidswaarde van de Louter het best omschreven door de woorden die mijn oude vriend wijdde aan den door hem zoo hoog geschatte Amerikaansche president. Te meer treft die overeenstemming, omdat het geheim van Wilson's gelijk van de Louter's persoonlijkheid, ligt in hun beider godsdienstig geloof. «Indien ik geen geloof kad, zou ik waanzinnig worden». Dit woord van Wilson geldt in even sterke mate voor de Louter.

De Louter laat een lichtend spoor na op het terrein der Indische rechtswetenschap en van het volkenrecht. Het is ons een voorrecht geweest hem ontmoet te hebben. Moge dit korte woord de gevoelens van erkentelijkheid vertolken, die ik tegenover hem koester.

Mededeelingen

PRIJS FRANÇOIS GENICOT

De Beheeraad der Stichting François Genicot heeft haren driejaarlijkschen prijs toegekend aan den Heer Georges Van Bladel, Advocaat bij de Balie van Antwerpen en Professor van Zeerecht aan de Vrije Universiteit van Brussel voor zijn werk «Connaissements et Règles de La Haye».

De Beheerraad herinnert er te dier gelegenheid aan dat de prijs François Genicot voor de tweede maal zal uitgelooft worden in het jaar 1934 en dan vijf en twintig duizend frank zal bedragen.

De prijs zal verleend worden aan het beste werk verschenen in België tusschen den 1^{en} September 1931 en den 31^{en} Augustus 1934, handelende over vragen van zee-recht of handelsrecht. De voorkeur zal kunnen gegeven worden aan werken betrekking hebbende op avarij-grosse en zeeverzekering. De Raad blijft vrij den prijs te verdeelen of te besluiten dat hij niet zal uitgelooft worden.

Wetsontwerp tot wijziging van de wetten op de rechterlijke inrichting en de bevoegdheid

VERSLAG

Namens de Commissie (1) voor de Justitie en de Burgerlijke en Strafrechterlijke wetgeving, door den Heer SINZOT

Mevrouw, Mijne Heeren,

Men zal niet kunnen beweren dat de hervormingen, in dit wetsontwerp voorgesteld, niet rijpelijk werden overwogen.

Het wetsontwerp is ons overgemaakt door den Senaat waar het aangenomen werd op 8 December 1931. Maar reeds in 1922, werd aan de Bestendige Commissie voor de Justitie en de Burgerlijke en Strafrechterlijke wetgeving van de Kamer der Volksvertegenwoordigers een wetsontwerp voorgelegd tot wijziging van de artikelen 8, 37, 38 en 50 van de wet van 27 Maart 1876, dat de eerste titel vormt van het inleidend boek van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

Op 31 Januari 1923, hadden wij de eer een verslag in te dienen namens de Commissie voor de Justitie, na dit gedurende drie zittingen te hebben besproken.

Daarin werden sommige zaken goedgekeurd, maar tegen andere werd bezwaar ingebracht, dat de Commissie voor de Justitie thans nog gewettigd oordeelt.

Dit verslag had nooit de eer in de Kamer besproken te worden, omdat de heer Hymans, toenmaals Minister van Justitie, een ander ontwerp van den heer Minister Masson, op 10 Januari 1923 ingediend, vervallen verklaarde en een nieuw wetsontwerp indiende.

In plaats van te blijven binnen de perken, zoo wijselijk vastgelegd door het eerste wetsontwerp, in de artikelen 8, 37, 38 en 50 van het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering, werd het in het nieuwe ontwerp eene dooreenmenging van de zoo verschillende vraagstukken als daar zijn: de samenstelling van den zetel der onderscheidene jurisdicties, hoven en griffies, de vraagstukken van bevoegdheid, de reglementering van de bevelen op verzoekschriften, deze betreffende het onderzoek door deskundigen; bepalingen betreffende de procedure voor de Raadkamer in strafzaken en betreffende de Kamer van in beschuldigingstelling; bepalingen in zake de politie-rechtbanken enz.

Zonder twijfel, stond men in bewondering, voor het mengelmoeis van de voorgestelde rechterlijke hervorming.

Overigens, is dat onsamenhangend mengsel, natuurlijk van zelf uiteengevallen.

Men heeft sommige dringende hervormingen uitgeschakeld, die door onderscheidene wetsontwerpen werden bekrachtigd; uitbreiding van de bevoegdheid van de vrederechters, geldigheid van de akten opgemaakt op de griffies na het verstrijken van den wettelijken termijn, bepalingen betreffende de reglementen van de Hoven en de Rechtbanken.

Wijze en logische uitbekorting!

Op enkele bepalingen na, betrekking hebbend op het onderzoek door deskundigen en op het verval van instantie in het vrederecht, is in het door den Senaat aangenomen wetsontwerp ongeveer overgenomen wat de Commissie voor de Justitie aan de Kamer reeds in 1923 voorstelde.

I. — VOLHEID VAN DE RECHTSMACHT. BURGERLIJKE RECHTBANK

Artikel 8 van de wet van 25 Maart 1876, dat dient gewijzigd te worden, geeft aan de rechtbanken van eersten aanleg het recht kennis te nemen van « alle zaken, ter uitzondering van deze die tot de bevoegdheid zijn gesteld van de vrederechters, van de handelsrechtbank en van de werkrechtbanken ».

Een vlug onderzoek van de voorgaande wetten, vergeleken bij de voorbereidende werkzaamheden, is onmisbaar voor al wie zich niet wil vergissen over de draagkracht van dezen tekst en over den aard van de hervorming die wordt voorgesteld.

Onder het oude stelsel, bestonden er gewone rechtbanken (schepenrechtbank en Justitieraden) en rechters voor uitzonderlijke zaken in tamelijk groot getal (2).

De bepaling die Loiseau gaf voor de gewone rechters is nogal eigenaardig; om hun te geven hetgeen hij de volheid van rechtsmacht heette, gaf hij aan de territoriale bevoegdheid den voorrang boven de bevoegdheid ratione materiae. Zij waren voor hem de gewone rechters der plaatsen en der gebieden « welke op geregelde en universele wijze rechtsbevoegdheid hebben over de personen en zaken welke zich in die plaatsen en gebieden bevinden » (3).

Het decreet van 16-24 Augustus 1790 dat de vrederechters instelde, bepaalde in artikel 4 van titel IV, de volstrekte bevoegdheid van de districtrechtbank: « De rechters van het district

(1) De Commissie bestaat uit de heeren Meysmans, voorzitter; Baelde, Baels, Bodart, Brunet, Brutsaert, Carton, Carton de Wiart, Colleaux, De Rasquinet, De Schrijver, De Winde, Hallet, Janson, Jennissen, Koelman, Mathieu (J.), Pepin, Romsée, Sinzot, Soudan en Van der Gracht.

(2) Zie in België, Defacqz, Ancien Droit en Belgique. Brussel, 1873, I, bl. 20 tot 113. — Zie nota over de Schepenrechtbank; De Ghewiet, Instit. au Droit belge, I titel I, §§ 8 en 3. — Zie ook Dalloz, V°, Organisation judiciaire, 128.

(3) Loiseau, Des Offices, I, hoofdstuk VI, n° 48. Men haalt gewoonlijk aan Domat, Droit public, II, titel I, afdeling II, n° 15.

De bepaling van Loiseau was een noodzakelijkheid trouwens, in een tijd waarin de bevoegdheid vooral bepaald werd ratione personae. De verkoopbaarheid der ambten was ook niet vreemd aan deze opvatting. De rechter kocht een rechterambt over een geheel gebied. Zie de kritiek in Rey, Instit. judic.

nemen kennis, in eersten aanleg, van al de personeele, reële en gemengde geschillen, en dit in alle zaken, met uitzondering van die welke hierboven aangegeven werden als behorende tot de bevoegdheid der vrederechters, van de handelszaken in de districten waar rechtbanken van koophandel zijn, en de geschillen van de stedelijke politie.»

Dit artikel lokte dadelijk twee zienswijzen uit. Voor een rechtsgeleerde is een nieuwe tekst een gelukkige gelegenheid tot controverse.

De eenen verleenden aan de burgerlijke rechtbanken volheid van rechtsmacht; de onbevoegdheid ratione materiae was slechts betrekkelijk en moest tegengeworpen worden vóór de overige excepties en verweermiddelen.

Anderen beweerden dat die onbevoegdheid van volstrekte aard is en kon tegengeworpen worden op ieder oogenblik der procedure en dat de rechtbank van eersten aanleg de zaak van ambtswege moest verwijzen.

In Frankrijk en in België, verkondigden de Hoven van Cassatie weldra het principe: het eerste in eene reeks arresten, sedert het arrest van 10 Juli 1816, het tweede in zijn arrest van 20 Januari 1835: « Aangezien de wetten die de bevoegdheid van de gewone rechters bepaald hebben, aan de rechtbanken van eersten aanleg niet het verbod opgelegd hebben, kennis te nemen van de zaken die tot de bevoegdheid der rechtbanken van koophandel behoren, wanneer geene der partijen de verwijzing heeft aangevraagd. » (1)

En ziehier hoe Chauveau de algemeen gangbare meening in België en in Frankrijk, samenvat, tusschen 1806 en 1841: « Het Hof van Parijs heeft beslist, bij arrest van 21 April 1809, dat een burgerlijke rechtbank had mogen kennis nemen van de geschillen opgerezen betreffende handelseffecten, indien de partijen de zaak vrijwillig bij haar aanhangig hadden gemaakt, al bestond er ook een rechtbank in dezelfde stad. Zij heeft aangenomen dat een burgerlijke rechtbank niet volstrekt onbevoegd is om kennis te nemen van handelsgeschillen, vermits deze soort zaken vóór haar worden gebracht wanneer er geene rechtbank van koophandel bestaat in de stad waar zij haar zetel heeft.

« In dergelijke zaken is de onbevoegdheid niet van radicalen aard, omdat inderdaad, zooals Henrion de Pansey het heel wel bewezen heeft in zijn uitstekend Traité de l'Ordre Judiciaire, de burgerlijke rechtbanken volheid van rechtsmacht hebben en slechts toevallig en bij uitzondering, onbevoegd zijn om uitspraak te doen in de geschillen waarvoor de bevoegdheid werd aangenomen van de buitengewone rechtbanken, welke slechts opgericht werden in het belang van de partijen, opdat zij met meer spoed en met minder kosten een beslissing zouden bekomen, en niet om wille van de publieke orde die aan deze partijen het verbod zou opleggen aan dit voordeel te verzaken. » (2)

Deze samenvatting is onnauwkeurig. Zooals Orts het liet opmerken in La Belgique judiciaire van 13 Juli 1843: « Het oudste arrest over dit debat opgenomen in de verzamelingen van rechtspraak, is een uitspraak van dit Hof verleend in plechtige audientie van 28 November 1808 (Décis not., XV, bl. 211), in strijd met de conclusiën van den heer Beytz, keizerlijk procureur-generaal bij dezen zetel. De stoot welke gegeven was vond weldra weerklank, en de getrouwheid waarmede de verschillende rechtscolleges van het Fransch Keizerrijk de gronden van dit eerste arrest afschreven, is wel een bewijs voor den invloed welke sedert dien de rechtspraak van ons Hof van Beroep uitoefende op de algemeene rechtspraak. » « De gewone rechters, zoo zeide zij, zijn bekleed met de volheid van rechtsmacht; waaruit voortvloeit dat de partijen, zonder zich tot den bevoegden rechter te wenden indien er een is, zich tot een gewoon rechter mogen wenden. »

Dit beginsel van de volheid van rechtsmacht wordt meteen de hoeksteen van de nakomende arresten.

Het wordt achtereenvolgens aangenomen door het Hof van Trier, op 9 Augustus 1809; te Rennes, op 2 December 1815; en, ten slotte, op 10 Juli 1816 krijgt het de bekrachtiging van het Opperrechtshof van Parijs; dit zet er nog meer kracht bij door andere arresten, bij vier verschillende gelegenheden: op 20 April 1825, in zake sociale arbitrage, onder voorzitterschap van Henrion de Pansey; op 9 April 1827; op 24 April 1834; ten slotte, op 18 Maart 1839.

Overigens, de Koninklijke Hoven van Frankrijk deden geen poging om tegen de rechtspraak van het Hof van Verbreking in te gaan.

Het Hof van Caen oordeelt, op 23 Juli 1827, dat de burgerlijke rechtbanken uitspraak doen zelfs in geschillen aangaande faillissementen, wanneer hunne bevoegdheid niet afgewezen is in limine litis.

Het Hof van Caen neemt de volheid van rechts-

(1) Pas., 1835, I, 14, arrest medegedeeld door De Paeppe, doch het is nuttig in de verzameling, de middelen te lezen tot staving van de voorziening en het antwoord.

(2) Chauveau over Carré, II, bl. 124 in nota. — Sic. Thomines, Des Mazures, 1838, bl. 10 in nota. — Pigeau, I, bl. 131. — Merlin, V°, Tribunal de Commerce. — Bioche en Gouget, V°, Compétence des tribunaux de commerce, n° 4. — Dalloz, V°, Compétence civile. — Boitard, Commentaire, I, bl. 455. — Caron, Juridiction des Juges de Paix, I, bl. 41. — Boncenne, Procédure, I, bl. 322. — Boistel, Droit commercial, n° 1469. — Bonfils, Procédure civile, n° 534. — Laferrière, Histoire du Droit français, II, bl. 71. — Benech, artikel in de Revue des Revues de Droit, 1840, bl. 61. — Foucher, artikel in de Revue de Législation, 1835, bl. 401. — Adam, Incompétence des tribunaux civils en matière commerciale (Revue des Revues de Droit, 1842, bl. 42). — Rodière, Compétence, I, bl. 138.

macht aan op 5 Februari 1826, en gaat zoover, op 6 Augustus 1827, aan de Burgerlijke Rechtbank het recht te ontzeggen ambtshalve te verklaren dat zij onbevoegd is. Tot staving van deze opvatting, kan men ook nog de arresten vermelden van Grenoble van 12 April 1826; van Bordeaux: 1 Februari 1831, 7 April 1832 en 30 Juni 1841; Bourges 11 Juni 1831; Poitiers 12 Juli 1833; Limoges 12 December 1840.

Na de afscheiding, in 1815, van België van Frankrijk, kwam een nationale rechtspraak tot stand, waarvan de heropleving in de hand gewerkt werd door de wijzigingen in het gerechts-personeel in dit land, en de vrijmaking van het toezicht uitgeoefend op de beslissingen zijner rechtbanken door het Hof van Cassatie te Parijs. Desondanks, bleef het Hof van Brussel, gedurende gansch het bestaan van het Koninkrijk der Nederlanden, in haar vroeger dwalingen volhar-den. Deze van 1808 wordt door drie arresten bevestigd, wier beweegredenen het zich toëigent. Zij zijn gedagteekend, respectievelijk 8 Juni 1822, 14 November 1823 en 6 Januari 1830.

Het Hof van 's Gravenhage sprak toen recht in denzelfden zin als dat van Brussel; wij hebben geen beslissingen gevonden welke in dit verband te Luik genomen werden.

« Ten slotte, een arrest verleend door het Hof van Cassatie van België, op 20 Januari 1835, op verslag van den heer de Faveaux, en op overeenkomstige conclusiën van den heer Defacqz, legt in de weegschaal het gewicht van zijn gezag. »

De strijd werd onder het regime van 1841 voortgezet.

In zijn commentaar op de wet op de bevoegdheid, in 1846 verschenen, wijst Cloes er op, dat de opvatting waarbij aan het tribunaal de volheid van rechtsmacht verleend wordt, talrijke partijgangers telt en dat « de rechtspraak hem op indrukwekkende wijze komt bijvalen » (1).

Adnet (2) heeft een uiteenzetting van het debat gegeven en Bontemps heeft, in zijn commentaar op het eerste artikel van de wet van 26 Maart 1876, de bespreking samengevat, welke onder de rechtsgeleerden gevoerd werd over de voorwaarden waaronder een uitbreiding van rechtsmacht mogelijk was. (3)

Wij zullen hier niet al de argumenten ophalen waarop men zich voor en tegen beroepen heeft.

Wij zullen, evenwel, melding maken van zekere rechtspraak waarin wij, « avant la lettre », de formule zullen vinden welke ons voorgesteld wordt.

Bij arrest van 12 Augustus 1858, besliste het Hof van Brussel in dezer voege:

« Over de onbevoegdheid,

» Aangezien dat, uit hoofde van de hoedanigheid der partijen en in het belang van deze, de wet aan de rechtsmacht van de gewone rechtbanken de rechtsvorderingen inzake beschadiging van onroerende goederen onttrekt om ze over te dragen op de vrederechters, wanneer de eisch door een eigenaar tegen zijn huurder gericht is, is de onbevoegdheid van de gewone rechtbanken, in zulke gevallen, niet volkomen maar alleen betrekkelijk, en dat daarom de eerste rechters gegrond zijn het rechtsmiddel af te wijzen, dat uit dien hoofde laattijdig voorgesteld werd door de eischeres in beroep, na haar excepties en verweer voorgedragen te hebben. (4)

En het Hof van Luik bevestigde klaar en duidelijk dat « onder de wet van 23 Maart 1841, zooals vroeger de onbevoegdheid van de gewone rechtbanken om kennis te nemen van handelsgeschillen, niet volkomen was; dat deze dan ook door toedoen der partijen mag gedekt worden. » (5)

Talrijke schrijvers betuigen hun instemming met deze rechtspraak. (6)

Andere schrijvers, daarentegen, handhaven krachtig het beginsel van de volkomen onbevoegdheid.

Boitard verklaarde op den drogen toon welke hem eigen was: « Indien men aanneemt dat de burgerlijke rechtbanken aanvankelijk en in beginsel de volheid van het recht tot vonnissen bezeten hebben, wat niet waar is, zooals wij verder zullen zien, zooveel is zeker, dat indien men van deze volheid, van deze onschendbaarheid van rechtsmacht, een deel afgenomen heeft, hoe klein dit deel nu ook weze, het niet meer aanwezig is, en er onbevoegdheid is, volslagen onbevoegdheid van wege de burgerlijke rechtbanken. » (7)

Bij de wet van 25 Maart 1876, werd aan den strijd een einde gesteld.

In het eerste artikel, wordt het beginsel vastgelegd dat er geen uitbreiding van rechtsmacht door de partijen mag geschieden, behalve wanneer daarvoor bij de wet anders beschikt wordt.

Ziehier hoe Nypels deze bepaling beoordeelt: « Dit artikel-beginsel geplaatst bovenaan het hoofdstuk waarbij de materiele bevoegdheid van de verschillende rechtsmachten omschreven wordt zal, indien men de woorden hun natuurlijke betekenis laat, verschillende quaesties oplossen over dewelke thans in België zoowel als in Frankrijk de meeningen uiteenloopen. »

Indien de rechtsmacht door de partijen niet mag uitgebreid worden, zijn de rechtbanken onvermijdelijk onbevoegd om kennis te nemen van elke zaak welke bij de wet niet bij hun rechtsmacht ingedeeld werd, zelfs dan wanneer de partijen het eens zouden zijn om te vragen ze te vonnissen.

Met weet dat dit gevolg tegenwoordig niet overal wordt aangenomen. (8)

En het schijnt wel dat, ten overstaan van den uitdrukkelijken tekst van artikel 8, in verband gebracht met dien van het eerste artikel, de wetgever van 1876, op definitieve wijze, de volle

(1) Cloes, La loi sur la compétence, Luik, 1846, bl. 213.

(2) Adnet, Commentaire de la loi sur la compétence civile du 25 mars 1841, n° 15.

(3) Contemps, Commentaire, I, bl. 12 en vlg.

(4) Brussel, 12 Augustus 1858, Pas., 1859, II, bl. 71. Zie verder Cass., 27 Augustus 1849; Pas., 1850, I, 108 en Cass., 23 Januari 1852; Pas., 1853, I, bl. 21.

(5) Luik, 25 Februari 1864, Pas., II, bl. 246.

(6) Cf. behalve de meeningen aangehaald in Dalloz, Nougère, Des Tribunaux de Commerce, I, bl. 216 en vlg.

(7) Boitard, Procédure civile, I, 461.

(8) Nota in de Pasinomie, 1876, bl. 121.

rechtsmacht der rechtbanken van eersten aanleg heeft willen opruimen.

De studie der voorbereidende werkzaamheden en den parlementaire handelingen laat niet toe dit besluit te trekken.

De extra-parlementaire Commissie stelde een artikel 7 voor, dat de bepaling van het huidige artikel 8 omvatte. Doch zij vulde dit artikel aan met den volgende tekst: « Nochtans is, wat deze zaken betreft, hare onbevoegdheid gedekt indien de verdere geen rechtsmiddel van onbevoegdheid opwerpt in zijne eerste besluiten en wanneer het gaat om een der rechtsvorderingen opgesomd in artikel 5, beslist zij in laatsten aanleg (1). De parlementaire Commissie verwierp dezen tekst en stelde een amendement vóór, dat aan de partijen het recht verleende om de rechtsmacht der rechtbanken van eersten aanleg uit te breiden en deze toeliet hare rechtsmacht te weigeren in geval van onbevoegdheid ratione materiae.

Het amendement luidde als volgt:

« Nochtans verliest, wat deze zaken betreft, de verweerder die geen rechtsmiddel van onbevoegdheid heeft opgeworpen in zijn eerste conclusiën, zijn recht om de exceptie van onbevoegdheid tegen te werpen. »

De willekeurige macht, aan de rechtbanken van eersten aanleg toegekend, lokte verzet uit.

Het amendement aangenomen door de Kamer der Volksvertegenwoordigers op 18 November 1874, werd bij de tweede stemming, op 5 Mei 1875, verworpen.

De Minister van Justitie had de weglating voorgesteld omdat, zei hij « de partijen het recht niet mogen hebben, naar voorkeur, de regelen der bevoegdheid te wijzigen, noch de magistraten de mogelijkheid om ze te helpen bij hunne overtreding... de regelen der bevoegdheid behooren tot de openbare orde ».

Hij voegde hieraan toe dat het verkieslijker zou zijn het onderzoek van deze bepalingen die behooren tot de opschortende excepties, uit te stellen tot aan de behandeling van het eerste boek van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

De heer Pirmez was het niet eens over de principieele quaestie, doch nam de verwijzing aan. (2)

De laatste opmerking, voorgebracht door den Minister van Justitie, is zeer juist: « Het is hier de plaats niet om het vraagstuk der rechtsmiddelen van onbevoegdheid te regelen, doch zoo ik het eens ben met hem op dit punt, dan houd ik er toch aan te verklaren dat ik gekant ben tegen al zijn beschouwingen over de onmogelijkheid voor de partijen, om de bevoegdheid uit te breiden. Men moet grootendeels het onderscheid opheffen dat thans bestaat tusschen de onbevoegdheid uit hoofde van den persoon en de onbevoegdheid uit hoofde van de zaak: men moet een einde maken aan al dit onderscheiden dat toelaat de gedingen in het eindeloze te trekken. Ik geloof dus dat het wijs is deze bespreking te verdagen, doch het is wel verstaan dat zulks geschiedt zonder op de eindbeslissing vooruit te loopen.

En in den Senaat deed de Minister van Justitie, op 21 December 1875, de volgende verklaring (3): « Ik wensch den Senaat eene bedenking voor te leggen. In het oorspronkelijk ontwerp en zelfs in het ontwerp, in eerste lezing, door de Kamer aangenomen, telde artikel 8 twee paragrafen.

De tweede paragraaf regelde het lot van het rechtsmiddel van onbevoegdheid.

Men heeft erkend dat deze quaestie hier niet diende opgelost te worden, maar wel bij de excepties en de verwijzingen, die wij later zullen behandelen in het Wetboek van rechtsvordering. Tot zoolang deze titel niet is aangenomen, blijven de bepalingen van toepassing van het tegenwoordig Wetboek van rechtsvordering, die onderscheid maken tusschen de bevoegdheid op grond van de stof en de bevoegdheid op grond van den persoon.

Om alle misverstand te vermijden, moet ik nochtans aan den Senaat zeggen, dat talrijke leden van de Kamer, toen zij het intrekken van de tweede paragraaf van artikel 8 hebben goedgekeurd, daardoor niet opnieuw dit onderscheid tusschen de verschillende soorten van onbevoegdheden hebben willen bekrachtigen.

In de Kamer werd gezegd dat artikel 8 werd aangenomen zonder eenige verdere uitspraak over hetgeen later zal beslist worden over den aard van de verschillende excepties van onbevoegdheid en over wat er mede zal gedaan worden. (Vergadering van 21 December 1872. Hand. Kam., bl. 55).

Het vraagstuk blijft dus in zijn geheel bestaan.

Terwijl de Fransche rechtspraak werd vastgelegd in den zin van de volheid van de rechtsmacht, heeft in België, op één geval na waarbij de oude meening nog eenmaal bovenkwam, namelijk in het vonnis van de rechtbank van Verviers d.d. 24 Mei 1876 (4) de rechtspraak zich neergelegd bij het principe van de volstrekte onbevoegdheid van de rechtbank van eersten aanleg in al de zaken die onder de bevoegdheid vallen van de vrederechters, de handelsrechtbanken en de werkrechtbanken.

Het Hof van Verbreking heeft dit beginsel bekrachtigd in zijn arrest van 12 Mei 1888 in bewoordingen die verdienen aangehaald te worden. « Aangezien, onder de wet van 25 Maart 1876, de burgerlijke rechtbanken hebben opgehouden de volheid van rechtsmacht te bezitten... »

Wil dit zeggen dat vóór de wet van 1876 de rechtbanken van eersten aanleg de volheid van de rechtsmacht bezaten en dat de wet die hen uitdrukkelijk ontnomen heeft? Zooals wij het hooger hebben bewezen, is deze interpretatie niet aan te nemen. Men zal zich voorzeker herinneren dat de hooger aangehaalde verklaring van den Minister van Justitie, in den Senaat, werd onderbroken door den heer Dolez: « in afwachting zal de rechtspraak beslissen. » (5)

Doch de drie Hoven van beroep en de rechtbanken van eersten aanleg hebben de rechtspraak van het arrest van 1888 aangenomen.

In 1923, hield de Commissie voor de Justitie zich eer aan het begrip van de uitbreiding van rechtsmacht.

(1) Z. Cloes, Commentaires.

(2) Bontemps, II, bl. 16.

(3) Parlementaire Handelingen, 1874-1875, bl. 768.

(4) Pas., 1877, III, 332.

(5) Hand. Sen., 1875-1876, bl. 55.

Men zou, schreven wij toen, moeilijk het karakter van openbare orde van de bevoegdheid ratione materiae kunnen bepalen; het is eene echte Wij hadden de eer hare stelling te verdedigen met argumenten die ons thans nog van kracht schijnen.

petitio principii die men tracht te maken: «de bevoegdheid van toekenning der rechtsmachten is van openbare orde, omdat zij vastgesteld is in het openbaar belang.»

Van deze laatste bewering wordt geen enkel rationeel bewijs gegeven.

En dadelijk komen even categorische beweringen hetzij uit de rechtswetenschap, hetzij uit arresten. «De buitengewone rechtbanken werden slechts ingesteld in het belang der particulieren welke dienvolgens aan haar rechtsmacht mogen verzaken.» (1)

Wij zullen hieraan toevoegen dat in den geest der wettelijke Kamers, de bevoegdheid ratione materiae zoo weinig een quaestie van openbare orde is, dat het derde boek bijna geheel gewijd is aan de inrichting van een private rechtsmacht: het scheidsrecht.

Op zulke wijze zouden de rechtsonderhoorigen een nieuwe rechtsmacht kunnen tot stand brengen waaraan zij zelf bevoegdheid verleenen om uitspraak te doen over hun geschillen, welke de bevoegdheid zij van den consulaire ambtenaar, den vrederechter of de rechtbank van eersten aanleg.

En zij zouden er in de geringste mate niet mogen aan verzaken de onbevoegdheid van de rechtbank van eersten aanleg, gewone rechtsmacht, in te roepen?

Zij zouden de rechtspraak van de bestaande rechtscollages niet mogen uitbreiden, terwijl zij er eigenlijk nieuwe zouden mogen oprichten. (2) Want het gaat meer om uitbreiding dan om volheid van rechtsmacht.

Bioche bepaalt haar als volgt: «De uitbreiding gegeven door de partijen of door de wet aan de gewone bevoegdheid van een rechtbank.» (3)

Hij maakt onderscheid tusschen de vrijwillige uitbreiding en de wettelijke uitbreiding; vervolgens somt hij de verschillende gevallen van uitbreiding op en neemt haar aan «wanneer de partijen aan een rechter eene zaak onderwerpen, die niet tot de sfeer van zijn bevoegdheid behoort».

Het bestendige Comité van den Raad voor Wetgeving gaf gelijk aan de Commissie voor de Justitie, toen het de nieuwe bepaling van artikel 8 interpreteerde en ze hierbij in verband bracht met het gerechtelijk stelsel van vóór de wet van 25 Maart 1876: «Voeger had de rechtbank van eersten aanleg volheid van rechtsmacht in dien zin, dat de overeenstemming van de partijen ieder geschil, bij haar, op geldige wijze aanhangig maakte.

Laat ons niet langer over woorden twisten: de maatschappelijke werkelijkheid is sterker dan de louter theoretische begrippen.

Cloes beweerde reeds dat «de terugkeer tot de gewone rechtsmacht steeds gunstig is». (4)

Welke nadeelen heeft men trouwens kunnen ontdekken bij het beslechten der handelsgeschillen door de burgerlijke rechtbanken, in de arrondissementen waar geene koop handelsrechtbanken bestaan?

Ten slotte, zal de hervorming vooral het verhaal der verweerders te kwader trouw opheffen of zelfs van de gewone vitters waarvan het ras, ondanks de gerechtskosten, niet verdwenen is.

Men zal niet meer met evenveel recht de geestige en juiste omperking van Rabalais kunnen herhalen:

«Een geding schijnt mij bij zijn ontstaan vormeloos en onvolmaakt. Een beer die op de wereld komt heeft noch voeten, noch handen, noch huid, noch haar, noch kop en zoo is hij slechts een ruw en vormeloos stuk vleesch; de berin geeft hem echter door onophoudelijk likken volmaakte ledematen. Zoo ook doen de sergeanten, deurwaarders, pleiters, procureurs, rechters, die zeer sterk en voortdurend aan de beurs der partijen likken, in hun gedingen een kop, voeten, klauwen, snavel, tanden, aders, bloedvaten, zenuwen, spieren, bloed ontstaan. Zoo maken zij het geding volmaakt, hoofsche en goed gevormd.»

De Commissie voor de Justitie stelde in het licht, in zijn verslag van 31 Januari 1923, dat de voorgestelde hervorming onvolledig was.

Inderdaad, het ons voorgelegd wetsontwerp trok het artikel 170 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering niet in.

Dit artikel luidt: «Is de rechtbank nochtans onbevoegd uit hoofde van de zaak, dan kan de verwijzing aangevraagd worden in elken stand van het geding; en wordt de verwijzing niet aangevraagd, dan wordt de zaak van rechtswege door de rechtbank verwezen naar de bevoegde rechtsmacht».

Het wetsontwerp wijzigde het eerste gedeelte van dit artikel; doch het liet onaangeroerd de bevoegdheid der rechtbanken om van rechtswege naar een ander rechtscollege te verwijzen.

Op zulke wijze moesten de rechtbanken, na het onderzoek der zaak, beslissing over de tusschengeschillen, de gelaste en gehouden onderzoekingen, indiening van verslagen door deskundigen, zich onbevoegd verklaren en de verwijzing van ambtswege uitspreken.

En ten aanzien van de gebiedende bewoordingen van artikel 170, zou het Hof van Beroep «gehouden zijn van ambtswege te verwijzen». (5)

(1) Bioche, V, Prorogation de juridiction, n° 4 en de vorenvermelde auteurs.

(2) Zie in Demogue, Notions de droit privé, 1911, bl. 622-637, een zeer belangwekkende studie over het privaatrecht.

(3) Op. cit., Prorogation.

(4) Cloes, Loi sur la compétence, bl. 214. — Dalloz, De la compétence des tribunaux de commerce, II, bl. 374 en 375.

(5) Z. inz. Brussel, 16 Juni 1905, J. T., 1905, 1013.

Laten wij, evenwel, een arrest van Luik van 27 Juni 1908 aanstippen, waarbij het beginsel van artikel 170 op vernuftige wijze vermeden wordt; zie hier den tekst:

«Aangezien dat, bij vonnis van 1 Juni 1906, de Handelsrechtbank van Luik zich bevoegd verklaard heeft om kennis te nemen van de rechtsvordering ingesteld door den genaamde Hestelet tegen Louis Hornay;

» Aangezien dat na onderzoek gedaan ter uitvoering van een tusschenvonnis verleend op 12

De indieners van het ontwerp van 1922 hadden, naar het schijnt, dit artikel 170 uit het oog verloren.

Op gevaar af in de teksten tegenstrijdigheid te brengen, moet het nochtans, ofwel afgeschaft ofwel gewijzigd worden.

De Commissie voor de Justitie stelde dus voor artikel 170 eenvoudig te schrappen.

De vroegere tekst stemde niet overeen met den geest van de hervorming. Deze wil dat, vóór de burgerlijke rechtbanken, de exceptio ratione materiae gelijkgesteld weze met de exceptie ratione loci.

Hoe zou er sprake kunnen zijn van een verwijzing van ambtswege?

Naar luid van artikel 3 van het ontwerp dat door den Senaat teruggezonden wordt, is artikel 170 van het Wetboek voor Burgerlijke Rechtsvordering opgeheven, overeenkomstig de besluiten onzer Commissie.

Bij het eerste artikel van de wet van 25 Maart 1876, wordt bepaald dat «de rechtsmacht uitoefend wordt volgens de hierna bepaalde regelen. Zij mag niet door de partijen uitgebreid worden behalve in de gevallen waarin de wet er anders over beschikt».

Deze formule verduidelijkt de beteekenis van het nieuw artikel 8 wat de ratione materiae betreft; het is verboden de rechtsmacht van andere rechtbanken als deze van de rechtbanken van eersten aanleg uit te breiden.

De onbevoegdheid van de rechtbanken van uitzondering blijft, bijgevolg, tot de openbare orde behooren.

Bij artikel 4, wordt artikel 424 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering gewijzigd. Het beginsel handhavend dat de exceptie van onbevoegdheid tot de openbare orde behoort vóór de handelsrechtbanken, wijzigt het de tweede alinea, luidens dewelke het verweermiddel van onbevoegdheid voor elke andere oorzaak moet worden voorgesteld vóór elke andere exceptie of verweermiddel, behalve die voorzien in de artikelen 166 en 174 van het Burgerlijk Wetboek.

De verwijzing naar artikel 166 heeft geen belang. Behalve dat de cautio iudicatum solvi kan geëischt worden in handelszaken, is de bepaling van dit artikel, in alle gevallen, uit hoofde van den huidige stand van het internationaal privaatrecht, overbodig en bijna nutteloos geworden.

Het ware interessanter den voorrang te handhaven voor de opschortende exceptie voorzien bij artikel 174 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Dit artikel luidt: «De erfgenaam, de weduwe, de uit den echt getreden of van goederen gescheiden vrouw, die als in gemeenschap zijnde gedagvaard wordt, hebben drie maanden, te rekenen van het openvallen der erfenis of van de ontbinding der gemeenschap, om den boedel te doen beschrijven, en veertig dagen om zich te beraden: indien de boedelbeschrijving vóór het verstrijken der drie maanden gedaan is, begint de termijn van veertig dagen te loopen vanaf den dag waarop zij voltrokken is.

» Indien zij doen blijken dat de boedelbeschrijving binnen de drie maanden niet kon gedaan zijn, wordt hun een behoorlijke tijd toegestaan om de beschrijving te doen, en veertig dagen om zich te beraden; hetgeen bij korte behandeling geregeld wordt.

» De erfgenaam behoudt echter, na verloop der hierboven verleende tijdperken, het vermogen om den boedel nog te laten beschrijven en om als erfgenaam onder voorrecht van boedelbeschrijving op te treden, indien hij overigens geen daad van erfgenaam heeft verricht of indien tegen hem geen vonnis bestaat, dat in kracht van gewijsde is gegaan en hem als zuiver en eenvoudig erfgenaam veroordeelt.» (1)

De opschortende exceptie heeft voor doel de rechten te vrijwaren voortvloeiende uit de orde van erfopvolging of van het huwelijksvermogensstelsel. Zoals Carré terecht laat opmerken, zijn de bepalingen van dit artikel dezelfde als deze vervat in hoofdstuk VII van de Verordening van 1667, en in de artikelen 795, 798, 800, 1456 en 1458 van het Burgerlijk Wetboek. Zij verleenen aan de in gemeenschap zijnde vrouw het voorrecht, niet voor het gerecht te kunnen geroepen worden gedurende te twee termijnen welke er in bepaald worden. (2)

Het is klaarblijkelijk dat wanneer men het recht behoudt de hoedanigheid van erfgenaam of van in gemeenschap levende niet aan te nemen, men alleen voorwaardelijk aanneemt gunst van worden door het uitzonderingsrecht waarvoor men gedagvaard wordt.

Waar dan ook in het nieuw ontwerp het verschil aangenomen werd, waaraan uw Commissie herinnerd had en welke tusschen de excepties en het verweer bestaat, was de hervorming gewenscht.

Zij beperkt de middelen tot verzoening.

Artikel 5 stroeft naar de hervorming van artikel 172 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

October 1906, ten gronde recht gedaan werd bij vonnis dd. 4 Januari 1907;

» Aangezien en dat alleen tegen dit laatste vonnis beroep ingesteld werd; dat Hestelet desondanks voor het Hof conclusiën neemt, hierop neerkomende dat het geschil hetwelk door hem aan de consulaire rechtsmacht voorgelegd werd, niet binnen de volstrekte bevoegdheid van deze rechtsmacht zou vallen;

» Hij zich beroept op artikel 170 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, naar luid waarvan de verwijzing mag aangevraagd worden in ieder geval, indien de rechtbank onbevoegd was uit hoofde van het onderwerp des geschils;

» Aangezien dit artikel niet toepasselijk is wanneer er reeds in den loop van het geding een beslissing over de bevoegdheid genomen werd;

» Dat in deze gevallen, de genomen beslissing, ofschoon zij betrekking heeft op een onderwerp dat de openbare orde aanbelangt, tegenover de betrokken partijen al haar gezag behoudt, zolang de verandering ervan niet nagestreefd werd met de gewone voorzieningsmiddelen, en tot dan bezwaar vormt dat het geschilpunt door de eerste rechters opgelost in de debatten heropgenomen wordt.» Jur. C., Luik, 1908, bl. 260.

(1) Zie Pr., 177, 186, 404 en vlg., 426, 1033. — Civ., 795, 797-800, 1456, 1456.

(2) T. II, n° 132.

De Memorie van Toelichting wijst er op dat artikel 172 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, de rechtbanken het verbod oplegt:

1° Tegelijk over de bevoegdheid en den grond der zaak uitspraak te doen, zelfs door bijzondere beschikkingen;

2° Uitspraak te doen over het geschil of een om het even welk vonnis te verleenen, zij het ook een voorbereidend vonnis, of het nemen van conclusiën ten gronde te bevelen, alvorens de beslissing over het rechtsmiddel van onbevoegdheid gevallen, gelicht of betekend is.

Nochtans had de rechtspraak ernstige uitzonderingen op deze zoo strenge regelen ingevoerd.

Van af 1849, verklaarde het Hof van Cassatie dat deze bepaling niet tot de openbare orde behoorde. (1)

Een arrest van 1902 beslist dat men door een enkele beslissing kan uitspraak doen, wanneer de bevoegdheid en de grond der zaak niet te scheiden zijn. (2)

Artikel 5, door een radikale hervorming, verleent aan den burgerlijken magistraat het recht dat de consulaire rechter reeds had om tevens uitspraak te doen over het verweermiddel en over den grond der zaak.

II. — WIJZE WAAROP DE BEVOEGDHEID EN DE AANLEG IN GESCHILLEN OVER VASTE GOEDEREN WORDEN BEPAALD.

Artikel 6 stelt de eenvoudige intrekking voor van artikel 32 der wet van 25 Maart 1876, dat luidt als volgt: «In de geschillen over den eigendom of het bezit van een vast goed, bepaalt men de waarde van de betwisting door de vermenigvuldiging van het beloop van het kadastraal inkomen met den vermenigvuldiger dien de Regeering periodisch vaststelt voor het innen van de erfenisrechten en van de rechten wegens overgang bij overlijden.

» Hetzelfde geldt voor de geschillen wegens beslag op onroerend goed.

» Gaat het om vruchtgebruik of blooten eigendom, dan wordt slechts rekening gehouden met de helft van de waarde van het vast goed, vastgesteld op vorenvermelde wijze.»

Reeds vóór den oorlog, leverde de wettelijke schatting in zake van vaste goederen, talrijke nadeelen op die de Memorie van Toelichting in het licht stelt: onmogelijkheid haar toe te passen op de onlangs gebouwde eigendommen; afwezigheid van een kadastraal inkomen voor de beboste gedeelten; moeilijkheid van de verrichting en ingewikkelde berekeningen wanneer het gaat om een vast goed met erfdienstbaarheid bezwaard.

Ten slotte en vooral, werd het kadastraal inkomen bepaald zonder rekening te houden met de waarde die een zaak heeft omdat zij voor iets past of voor iets bestemd is. en weg die dienstig is voor een eigendom, heeft een andere waarde dan die van zijn oppervlakte.

De wet van 11 October 1919 heeft in haar artikel 46 eenvoudige artikel 3 der wet van 17 December 1851 ingetrokken, waarbij de officieele vermenigvuldiger werd ingevoerd.

In eene zijner bondige maar leerrijke studiën, waarvan voorzitter Morelle het geheim bezit, schreef deze reeds in 1919: «Vermits, wanneer de nieuwe fiskale wet in werking treedt, de officieele vermenigvuldiger nutteloos wordt door de inning van een voortaan afgeschaft mutatierecht, zal de Regeering ipso facto ontlast zijn van de verplichting te zorgen voor het vaststellen, in een officieel en openbaar stuk dat steeds vatbaar is voor herziening, de steeds juiste verhouding van het kadastraal inkomen der goederen. Van zoodra de Regeering aldus ontslagen is van deze verplichting, 't is te zeggen te rekenen vanaf den dag dat de nieuwe wet op het successierecht in werking treedt, zal er geen enkele waarborg meer bestaan dat de toepassing van den officieelen vermenigvuldiger op het kadastraal inkomen der betwiste roerende goederen op juiste wijze de waarde dezer goederen zal vaststellen. En vermits zonder dezen waarborg, de regel van artikel 32 der wet op de bevoegdheid geen logischen grondslag meer heeft, zal deze regel zelf verdwijnen en dan komt men tot de volgende verandering: bij gebreke van voortaan artikel 32 der wet op de bevoegdheid nog te kunnen toepassen op de onroerende rechtsvorderingen, zullen deze, wanneer de nieuwe wet op het successierecht in werking zal treden, niet meer vatbaar zijn voor beroep, wanneer zij niet werden geschat overeenkomstig de artikelen 33 en 34 dezer wet op de bevoegdheid.

Laten wij bovendien de gevolgen van de strijdige meening beschouwen: men zou voortgaan (daags na de inwerkingtreding der nieuwe wet op het successierecht, tien jaren daarna, twintig jaren daarna, altijd...) met de geschillen in zake vaste goederen te schatten volgens den officieelen vermenigvuldiger van 1894, die nooit herzien werd, terwijl het voor allen zeker is dat, indien het mutatierecht in rechte lijn ware behouden geweest, men, wegens de meerwaarde van den vasten eigendom, den vermenigvuldiger had moeten herzien, hem steeds verhoogden... in vele gevallen hem verduubbelen of verdrievoudigen...»

Een schrijver van dit artikel besloot voor de volledige intrekking van artikel 32 (3). Deficiënte causa, deficit effectus.

De Voorzitter Morelle is voorstander van de schatting der onroerende rechtsvorderingen, om voorzichtigheidsredenen, en steunt hier op de rechtspraak.

Een arrest van het Hof van Brussel d.d. 20 December 1924, heeft hem zeer duidelijk geantwoord: «gezien, krachtens de wet van 11 October 1919, de officieele vermenigvuldiger werd ingetrokken, waarop duidelijk wijst artikel 32 der wet op de bevoegdheid, wordt de toepassing er van onmogelijk.» (4)

Daar was dus niets voorhanden dan droog hout dat moest opgeruimd worden.

(1) Cass., 24 November 1849. — Pas., 1850, I, 47.

(2) Cass., 29 December 1902. — Pas., 1903, I, 66.

(3) F. M., Une répercussion de notre réforme fiscale sur la loi de compétence (eene zelftrefte heeft hier «fiscale» aan toegevoegd). Suppression du multiplicateur officiel. Nécessité d'évaluer désormais les actions immobilières. J. T., 1919, 474 en volgende.

(4) Brussel, 20 December 1924. — Pas., 1925, II, 142.

Artikel 30 der wet van 25 Maart 1876 nam als grondslag der schatting, tusschen den schuldeischer en den schuldenaar, in zake privilege en hypotheeken, het bedrag der gewaarborgde schuldvordering.

Wat betreft de beslaglegging op vaste goederen en desbetreffende betwistingen, verwees stilzwijgenderwijs artikel 30 naar artikel 32, in zijn tweede alinea die tot de beslaglegging op roerende goederen beperkte den schattinggrondslag aangegeven in de eerste bepaling van het artikel. De rechtspraak en de rechtsleer waren het overigens eens.

Marcotty geeft zulks op klare wijze weer, wat betreft het verzet tegen het bevel:

«Het geschil waartoe het verzet tegen het bevel aanleiding geeft, hoort, evenals de betwisting over de geldigheid van het beslag, tot den aard der vaste goederen; diensvolgens is het de waarde der goederen in het bevel beschreven en niet het bedrag der schuldvordering van den vervolger, welke tot grondslag van de vaststelling van het gebied moet worden genomen; het vonnis verleend over het verzet tegen het bevel zal dus vatbaar zijn voor beroep onder dezelfde voorwaarden als het vonnis over de geldigheid van het beslag.» (1)

En hij herinnert aan den regel wat betreft de nietigheid der toewijzing (2), den eisch tot geldigheid van het beslag en de tusschengeschillen op de vervolging (3) en de middelen van verhaal in zake van opbod. (4)

Logischerwijs moet het wetsontwerp ook op het beslag op vaste goederen den regel toepassen, welke geldt voor het beslag op roerende goederen: de bevoegdheid en de aanleg zullen bepaald worden door het bedrag van de gewaarborgde schuldvordering.

Doch deze wetgevende hervorming moet gevolgen hebben voor het Koninklijk besluit van 27 Maart 1924, waarbij het tarief van de gerechtskosten in burgerlijke zaken vastgesteld wordt.

Dit besluit, dat schijnt genomen te zijn zonder inachtneming van de wet van 17 October 1919, bepaalt in zijn artikel 8: «Indien bij een eisch betreffende geldelijke belangen, geene voldoende elementen aanwezig zijn om de waarde van het geschil te begroeten, wordt die waarde bepaald op de bij de artikelen 26, 27, 28, 29, 30 en 32 van de wet van 25 Maart 1876 aangenomen grondslagen.»

Zoo komt het dat, in zaken van beslag op vaste goederen, sommige pleitbezorgers het evenredig recht eischen, niet op het beloop van de som voor welke beslag gelegd wordt, doch op de waarde van het vast goed, zooals het toegewezen wordt. Wordt er beslag gelegd op een vast goed van 500.000 frank om betaling te bekomen van een schuldvordering van 100.000 frank, dan zal de pleitbezorger het evenredig recht eischen op de som van 500.000 frank.

Dat is een misbruik!

Het moet wel verstaan zijn dat het nieuwe artikel 30, dat wij voorstellen, als grondslag voor het evenredig recht der pleitbezorgers zowel als voor de bepaling van den aanleg, het beloop van de gewaarborgde schuldvordering zal opleggen.

III. — RECONVENTIE. — VRIJWARING. LITISPENDENTIE. — VERKNOCHTHEID.

Twee artikelen der wet van 25 Maart 1876 regelden de reconventie en de vorderingen tot vrijwaring: artikel 37 en artikel 50.

Artikel 37 hield zich vooral bezig met den invloed dien de tegeneischen zouden kunnen hebben op de hoofdvordering wat de bevoegdheid en den aanleg betreft:

Art. 37. — «De tegeneischen hebben, wat de bevoegdheid en den aanleg betreft, geen invloed op het vonnis over den hoofdeisch.

» Te dien aanzien worden zij beschouwd als hoofdeischen en aan hoogerbepaalde regelen onderworpen.

» Zij worden, evenwel, behouden door de rechtbank, voor dewelke de hoofdeisch gebracht werd, ofschoon de waarde ervan beneden het bedrag harer bevoegdheid mocht staan.»

Bij artikel 50 wordt de bevoegdheid vastgesteld voor de tegeneischen en voor de eischen in vrijwaring.

Art. 50. — «De rechter voor wien de oorspronkelijke eisch hangende is, neemt kennis van de eischen in vrijwaring en van de tegeneischen, tenzij deze buiten zijne bevoegdheid liggen.

» In geval van litispendingie of van verknochtheid, wordt de kennisneming der zaak behouden door den rechter, voor wien zij het eerst gebracht werd.»

Wij achten het nuttig zooveel mogelijk den zin en de draagwijde van deze bepalingen scherp te omlijnen, voorealer de voorgestelde hervormingen te onderzoeken en den voorgestelden tekst pasklaar te maken.

A. — Over de tegeneischen.

Het wetsontwerp verleent bevoegdheid aan den rechter bij wien de hoofdeisch aanhangig gemaakt werd, ten einde uitspraak te doen over de tegeneischen of de eischen in vrijwaring, maar geeft geen nadere omschrijving van deze eischen.

Om zich wel rekenschap te geven van den aard van den tegeneisch, moet men zijn ontwikkeling in het Romeinsche recht nagaan.

De heer Polydore De Paepe beweert zelfs dat deze geschiedenis van den «tegeneisch» in het Romeinsche recht en in het gewoonterecht het stelsel der wet van 25 Maart 1876 (5) billijkt. Dergelijke studie bracht ons tot een tegenovergesteld besluit en wij zullen trachten het te bevestigen.

De dissertatie van den heer Beneck over de Reconventie volgens de principes van het Romeinsche recht (6) stelt die ontwikkeling in het licht.

Vóór het bestaan der bonae fidei actiones, onder het regime der streng vormelijke rechtsple-

(1) Marcotty, De l'expropriation forcée, I, n° 1, 175.

(2) Idem, I, 403.

(3) Marcotty, De l'expropriation forcée, II, 698.

(4) Idem, II, 872. — Zie ook Luik, 21 Juni 1910. — Pas., 1910, II, 334.

(5) De Paepe, II, bl. 172.

(6) Revue des Revues de Droit, 1842, bl. 92 en vlg.

ging, was het den rechter onmogelijk uitspraak te doen over zaken die niet in de formule van den uitleener vervat waren.

Toen de bonae fidei actiones ingevoerd werden, heeft men — omdat de rechter in aanmerking kon nemen al hetgeen billijk was en in overeenstemming met de goede trouw — de compensatie aangenomen zonder dat eene exceptie zou moeten ingeroepen worden.

Onder Marcus-Aurelius, werd eerst, bij rescript, bepaald dat de compensatie kon tegengesteld worden in de actiones stricti juris door middel van de exceptio doli mali: «si in ea re nihil dolo malo A! A! factum est neque fit».

Om de compensatie te doen aannemen, was het voldoende dat «de» schuld van denzelfden aard zou zijn als die welke tot grondslag diende voor den eisch en dat zij zou voortvloeien ex eadem causa. Het kenmerk van zekerheid en van liquiditeit werd niet geëischt.

Doch de rechter had nooit het recht te veroordeelen uit hoofde van den tegeneisch.

Hij kon den verweerder vrijspreken of het cijfer der veroordeeling verlagen.

Zijn macht reikte niet verder. De tegeneisch was enkel een aan den hoofdeisch tegengestelde exceptie. (1)

Onder Justinianus, wordt een duidelijke lijn getrokken tusschen de schuldvergelijking welke op een vast recht steunt quae iure aperto nititur en den tegeneisch die gegrond was op een onzekere of niet vereffende schuld. (2)

Ten slotte van deze vlugge schets, willen wij nog een laatste tekst aanhalen, door Justinianus aan Papinianus ontleend, en die het beginsel van de voorgestelde hervorming schijnt te bevatten: Cujus enim in agendo observat arbitrium, eum habere et contra se iudicem ne eodem iudicio non dedignetur. (3)

De eischer die zich tot een magistraat had gewend, kon zich niet meer beroepen op de onbevoegdheid van dien magistraat om een tegen hem gericht tegeneisch te vonnissen. (4)

Het leenrecht verwierp den tegeneisch (5); de wetgeleerden bestreden hem door behulp van het Romeinsche recht en uit dien strijd kwam de overgangsbepaling van artikel 106 van het Parijsche gewoonterecht, van 1580: «Tegeneisch komt enkel vóór in het wereldlijk Hof, zoo hij niet van de rechtsvordering afhangt en dat de tegeneisch geen verdediging uitmaakt tegen de eerst ingestelde vordering; en in dit geval, is de verweerder gerechtigd, door middel van zijn verweer, zich als eischer te stellen».

En de heer De Paepé beweert dat artikel 106 van den tweede tekst van het Parijsche gewoonterecht, het gemeenrecht van Frankrijk is geworden. (6)

Het kerkelijk recht duidde het begrip van tegeneisch aan onder den naam van mutua petitio.

Om wille van hare klaarheid en om haar breed karakter, halen wij de bepaling aan van den tegeneisch, volgens Migne: «De akte door dewelke de verweerder, na kennis te hebben genomen van den eisch, op zijne beurt een eisch instelt tegen den eischer, voor denzelfden rechter en in hetzelfde geding, zelfs indien, gewoonlijk, de eischer niet van de bevoegdheid van den rechter afhangt. (7)

Onze gewoonten waren niet dezelfde.

De eene verwierpen den tegeneisch en de schuldvergelijking; anderen namen alleen de schuldvergelijking aan. (8)

Doch de prins overhandigde hetzij brieven van tegeneisch hetzij van schuldvergelijking, en de tegeneischen kwamen in de praktijk.

Het Fransche Hof van Verbreking, in zijn ontwerp van Burgerlijke Rechtsvordering, had het beginsel vastgesteld van den tegeneisch dien het beginsel vastgesteld van den tegeneisch dien het bepaalde: een tegenaanspraak, aangenomen in al de gevallen waar zij bij de wet niet verboden was. (9)

De Raad van State nam deze voorstellen niet aan; maar zooals Bioche zegt: «uit het stilzwijgen van het Wetboek op dit stuk, moet niet afgeleid worden dat men dit verweermiddel bij de hoofdvordering heeft willen verwerpen». (10)

Het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering heeft, in feite, zonder nadruk te leggen op het

(1) Het is bijna ongehoord te moeten vaststellen dat een geest van Von Ihering, door een zoogezegde klassieke misvorming, den wezenlijken vooruitgang geheel heeft miskend, welke de exceptie doli mali in het Romeinsche recht heeft verwezenlijkt, Esprit du droit romain, bl. IV, bl. 50: «Het nieuwe recht voerde een min goede nieuwheid in, door aan den verweerder toe te laten, onder vorm van exceptie, alle beweegredenen te doen gelden, die hij, onder vorm van rechtsvordering, had kunnen aanbrengen, en tot een algemeen beginsel te stellen dat hij die een rechtsvordering heeft, ook een exceptie moet hebben. De onbeperkte ontvankelijkheid van de exceptie van schuldvergelijking is de meest gevaarlijke toepassing welke het nieuw recht van dezen regel maakt.

» Dit is een schijnbare zegepraal van de billijkheid op het strenge recht dat ik niet aarzel een zwaar vergrijp te heeten tegen de gedachte van de gerechtigheid in zake rechtspleging; ik zie daar alleen de sporen van een verschijnsel wiens bestaan ik hoop te kunnen bewijzen in het derde stelsel, door middel van vele bewijsstukken: de ontaarding en de verzwakking van het gezond en krachtig gevoelen van het oude recht.»

Zie echter hoe hij dit verklaart in de nota (52) een meesterstuk van paradoxe!

(2) V. De Savigny, Traité du droit romain, VI, bl. 326. — Desjardins, de la compensation et des demandes reconventionnelles.

(3) Const. 14 van het «Code de sententis», et interloc., I, in fine.

(4) Beneck, op. cit., bl. 96. Zie echter de interpretatie welke Toullier er van geeft, VII, bl. 424. Cfr. ook De Paepé, II, bl. 171 en den tekst van Gaius door hem aangehaald.

(5) Z. Perrini.

(6) Op ci., II, bl. 180.

(7) Migne, Juris Canonici universis compendium, II, bl. 888. — Zie namelijk het commentaar van Schmalzgr., in tit lib., II, Décretal n° 12 zeer duidelijk over de uitwerkselen en vooral over de rechtspleging in zake van tegeneisch.

(8) Zie De Paepé, II, bl. 183 en volgende.

(9) Artikelen 142 en 148, cfr. Garsonnet, I, bl. 717.

(10) Bioche, V°, Reconvention, I.

beginnel, practisch in verschillende artikelen den wederisch toegelaten. Vermelden wij artikel 54 dat thans ingetrokken is: «Bij de verschijning, mag de aanlegger zijn eisch uitleggen, zelfs vermeerden en de verweerder zoodanige doen, welke hij geschikt oordeelt.»

Artikel 171 laat toe de verzending aan te vragen wanneer de zaak verbonden is met een andere zaak welke reeds bij een andere rechtbank aanhangig is. Men leidt er over 't algemeen uit af, dat de verweerder bijgevolg, door middel van tegeneisch, rechtstreeks een eisch ter kennis vóór de rechtbank mag brengen, welke verbonden is met de zaak welke er aan onderworpen is.

Volgens Garsonnet, laat artikel 337, hetwelk veronderstelt dat de verweerder op tusschengeschied een andere zijn kan als de verweerder in de hoofzaak, laat hierdoor aan laatstgenoemde toe eischen in te dienen, welke niet steeds tegeneischen zijn, maar het kunnen zijn. (1)

Ten slotte, wordt bij artikel 464 de tegeneisch in beroep voorzien. Het bepaalt deze zooals de wetgever van 1806 deze verstond: «In hooger beroep, kan geen nieuwe eisch worden gedaan, tenzij er sprake weze van schuldvergelijking ofwel dat de nieuwe eisch het verweer tegen de hoofdvordering uitmaakt. (2)

» Bij artikel 22 van de wet van 25 Maart 1841 was een zeer bijzondere regime voorzien voor de tegeneischen — dit regime veronderstelde de volheid van de rechtspraak van de rechtbank van eersten aanleg: » Wanneer aan den hoofdeisch een tegeneisch of een schuldvergelijking tegenwerpen wordt, en dat elk van beide ervoor vatbaar is in laatste aanleg gevonden te worden doen de vrederechter of de rechtbank van eersten aanleg over alle uitspraak zonder beroep. Indien een van de eischen niet vatbaar is voor een vonnis, tenzij onder beding van beroep, zal er over alle slechts in eersten aanleg uitspraak gedaan worden.

» Indien de tegeneisch of de schuldvergelijking buiten de grenzen valt van de bevoegdheid van den vrederechter, zal deze, ofwel het vonnis over den hoofdeisch mogen aanhouden, ofwel de partijen over het geheel terugwijzen naar de rechtbank van eersten aanleg, zonder voorafgaande poging tot verzoening.»

En de heer Liédts verduidelijkt toen het denkbeeld van den wetgever (3): «Wij waren eerst van meening dat er te dien aanzien een onderscheid moest gemaakt worden tusschen de schuldvergelijking bij wijze van exceptie of wederisch; maar de schakeeringen welke er tusschen bestaan, zijn in de practijk soms zoo moeilijk te onderscheiden, dat wij de voorkeur gegeven hebben aan een algemeener bepaling.»

Volgens een algemeen aangenomen verklaring echter, was de uitdrukking «tegeneisch» niet toepasselijk op eischen voorgebracht door den verweerder, maar, waaraan alleen de hoofdeisch ten grondslag lag.

Om deze uitsluiting te rechtvaardigen, redeneerde Adnet (4) als volgt: «In de bewoordingen zelf van artikel 22, is het bewijs te vinden dat de wetgever van 1841 zulke leer niet heeft willen bekrachtigen». Wanneer aan den hoofdeisch, aldus de bepaling, een tegeneisch tegengeworpen wordt.»

«De tegen de hoofdvordering gestelde eisch moet een verdediging tegen dezen eisch zijn, een middel om hem af te wijzen. Dit is het ware kenmerk van iederen tegeneisch. Doch het is onmogelijk te beschouwen als een tegen de hoofdvordering gestelde eisch, d.i. als een middel om den eisch te niet te doen, een klacht die alleen haar oorsprong vindt in dezen eisch zelf.»

De wetgever van 1876 moest ook uitleg verschaffen over den aard van den tegeneisch.

De heer Thonissen heeft tweemaal de bepaling van den tegeneisch beperkt tot de eischen die denzelfden titel of denzelfden grond hebben als de hoofdvordering (5). Ter vergadering van 19 November 1874, drukte hij zich zeer krachtig uit: «Van zoodra men een tegeneisch opwerpt, steunt men hem steeds op denzelfden titel als de hoofdvordering. Het is niet mogelijk ons te dwingen om het tegenovergestelde te zeggen en eene juridische ketterij te bekrachtigen».

Het is waar dat de heer Thonissen, in zijn verslag van 1870, opnieuw overgenomen in 1873, een veel ruimere formule voorgesteld had: «Dat zij voortvloeien uit denzelfden grond of ontstaan uit verschillende gronden, dat een min of meer enge samenhang al of niet onder deze gronden aanwezig zijn».

En de heer De Paepé besluit in zijn merkwaardige openingsredevoering van 15 October 1878, waarin hij zoogezegd het statuut der tegeneischen opmaakte: «Men moet blijven staan bij de meening die de heer Thonissen uiteenzette in zijn verslagen van 1860 en 1873, welke zoo merkwaardig waren door de wetenschap en de helderheid.»

» Boven deze wel overwogen meening, kan men de woorden niet stellen die hem zijn ontsnapt in de vergadering van 19 November 1874, en die hij daags daarna opnieuw aanhaalde in een verslag van een paar regels, alvorens den tijd te hebben te herlezen wat hij in zijne vroegere verslagen had geschreven». (6)

Het is heel de quaestie van de interpretatie door de parlementaire besprekingen die de heer De Paepé daar opwierp. Waarin bestaat de wet? Is het in de formule zooals die verschijnt in een voorbereidend document? Of in den wil van den wetgever op het oogenblik dat hij stemt?

Wij meenen wel dat, volgens de voorbereidende werkzaamheden, men thans alleen als tegeneischen mag aannemen deze die voortvloeien uit dezelfde zaak en uit denzelfden grond.

De rechtspraak is verdeeld.

In sommige arresten en vonnissen volgt men de opinie van den heer De Paepé, sedert het arrest van Brussel van 11 Mei 1877. (7)

(1) Adnet, bl. 526.

(2) Parlementaire Handelingen, Kamer, 1874-1875, bl. 43 en 47.

(3) De Paepé, De l'appel des demandes reconventionnelles, B. J., 1878, n° 1379.

(4) Bioche, Reconvention, I, bl. 748.

(5) Z. Cass., 16 Mei 1846, I, 437. — Zie nochtans Brussel, 1 Februari 1900. B. J., 1891, 581, hetwelk eischt dat de schuld zou vereffend zijn opdat de schuldvergelijking kunne tegengeworpen worden.

(6) Cloes, op. cit., bl. 294.

(7) Brussel, 28 Juni 1880. B. J., 1860, 1010; Gent, 31 December 1880. B. J., 1881, 105; Brussel, 16 Maart 1889, Pas., II, 228; Brussel, 6 November 1889, B. J., 1890, 230; Brussel, 18 December 1900, B. J., 1900, 230; Brussel, 23 Januari 1914,

Door de rechtbank van Brussel werd het begrip ingekrompen door bijvoeging van het begrip van samenhang: «Aangezien dat, zoo een tegeneisch niet noodzakelijk ex eadem causa als de hoofdeisch moet voortvloeien, hij toch daarmede moet samenhangen en ontvankelijk zijn. Aangezien er hoegenaamd geen samenhang bestaat tusschen een eisch tot terugbetaling van eene leening en een eisch tot schadeloosstelling gegrond op een quasi-misdrijf» (1)

In dien zin schijnt een arrest van het Hof van Cassatie van 2 Maart 1916 te eischen dat de eisch, erkend als tegeneisch, onafscheidbaar weze van de hoofdvordering. (2)

Ten slotte, is er eene gansche rechtspraak, hoofdzakelijk voortgevloeid uit het verlangen sommige dwaze en onrechtvaardige gevolgen van artikel 37 te vermijden, die onderscheid maakt tusschen de tegenaanspraak ex causa ipsa en de tegeneisch ex eadem causa. Deze rechtspraak wordt als volgt samengevat door den arrest-rechtbank van La Belgique judiciaire:

«Daar ligt het criterium. Wanneer de eisch en de verdediging zoodanig met elkaar in conflict zijn, dat de overwinning van de eene de overwinning van den andere uitsluit, zal er eenheid, en niet afhankelijkheid zijn.»

Wat betreft den aanleg en de bevoegdheid: Wanneer, daarentegen, de overwinning mogelijk is te gelijktijd voor den eisch en voor de verdediging, dan is er «tegeneisch». (3)

Het is dit onderscheid dat het Hof van Cassatie bekrachtigde in zijn arrest van 26 November 1922:

«Aangezien... uit de voorbereidende en parlementaire werkzaamheden met het oog op deze wet, blijkt, dat hare indiërs de tegeneischen waarover zij beschikten, beschouwden als nieuwe geschillen, waarbij twee eischen tegenover elkander gesteld zijn die afzonderlijk kunnen worden onderzocht of achtereenvolgens ter terechtzitting kunnen worden gebracht, hoe eng de samenhang tusschen beide ook zij, al steunen zij ook op een zelfden grond of één enkel titel, en al moest de beoordeeling van de eene ook beïnvloed worden door hetgeen in laatste aanleg zou uitgesproken zijn over de andere en zelfs moest uitloopen op een soort tegenstrijdigheid in de vonnissen;

» Dat de wetgever, bij het omschrijven van den tegeneisch, in artikel 37, voldoende getoond heeft niet in de termen dezer bepaling te willen opnemen, de wederzijdsche eischen die over dezelfde zaak en denzelfden grond oprijzen, tusschen dezelfde partijen handelende in dezelfde hoedanigheid (Burgerlijk Wetboek, art. 1351);

» Dat in dergelijk geval, inderdaad, ondanks de veelheid der eischen, er eenheid, identiteit, in het geschil is, op zulke wijze dat eene dezer eischen niet meer het voorwerp van een afzonderlijk geding zou kunnen zijn, zonder afgewezen te worden door de exceptie van litispendentie of door de exceptie van gewijde zaak.» (4)

Om wel de onzekerheid aan te toonen van het juridisch begrip van den tegeneisch, halen wij de buitengewone bepaling aan der rechtbank van Charleroi, B. J., 1914, 506; (5)

Over den tegeneisch: Aangezien de verweerder, die hare schuld loochent, ook eene onvoorzichtigheid ten laste van den eischer legt en, uit dien hoofde, een tegeneisch inbrengt om betaling te bekomen van eene som van 150 frank wegens schade veroorzaakt aan zijn locomotief;

» Aangezien de eisch, aldus uitgebracht door de verweerder, niet een eenvoudig verdedigingsmiddel is tegen de hoofdvordering, maar er integendeel naar streeft eene veroordeeling te bekomen die insgelijks eene hoofdveroordeeling is van den eischer, nadat de eisch van deze laatste als niet gegrond zou zijn afgewezen;

» Aangezien zulke eisch, in wezen een hoofdeisch, niet ontvankelijk is omdat hij niet ingediend werd bij verdagingsexploot, overeenkom-

Het ons voorgelegde ontwerp houdt zich niet bezig met de bepaling van den tegeneisch, zoodat het schikkingen treft, op het gebied van de bestig artikel 415 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering.»

B. J., 1914, 427. — Zie over de te volgen rechtspleging eene beslissing van Dendermonde, 30 November 1878, volgens welke over de eischverwijzing uit hoofde van onbevoegdheid ratione materiae van een tegeneisch summier moet uitspraak gedaan worden en die eisch niet mag gevoerd worden bij den hoofdeisch (B. J., 1879, 79). — Brussel, 2 Maart 1916, Pas., 1916, II, 209.

(1) Burg. Brussel, 22 Maart 1893. B. J., 1893, 551. — Contra De Paepé, studie aangehaald, bl. 1380. — Zie de formule van Gent, 27 Maart 1888, B. J., 1888, 1230. Het onderscheid tusschen wederisch en tegenaanspraak.

(2) Verbr., 2 Maart 1916. B. J., 1920, bl. 17. — Zie Antwerpen, 28 Februari 1900, B. J., 1900, 1068.

(3) Gent, 13 December 1884, B. J., 1885, 81 en de nota; Gent, 9 Januari 1880. B. J., 1880, 306; Brussel, 8 December 1886, B. J., 1887, 498; Luik, 13 Januari 1887, B. J., 1887, 472; B. J., 1894, 519; Brussel, 5 Februari 1887, B. J., 1887, 531; Brussel, 12 December 1888, B. J., 1889, 89; Luik, 26 Februari, 1894, B. J., 1894, 514; Luik, 21 December 1892, R. J., 1893, bl. 131, in zake verdeling; Brussel, 18 Juni 1898, B. J., 1898, 982; Luik, 11 November 1908, B. J., 1909, 333; Hand. Brussel, 6 Januari 1911, P. P., 1911, 250, is het begrip van reconventie zeer ruim opgevat in dit vonnis; Hand. Gent, 22 Juni 1911, Jur. comm., 1912, 225; Brussel, 27 Februari 1912. B. J., 1912, 394; Gent, 11 November 1913, B. J., 1914, 54; Luik, 11 Februari 1914 (zelfde formule), B. J., 1914, 295; Hand. Antwerpen, 4 Mei 1920, J. P. A., 1921, 27; Hand. Brussel, 29 November 1924, P. P., 1925, 197.

(4) Het is misschien belangwekkend hier op een vonnis van Charleroi te wijzen, waarbij uitspraak gedaan wordt over de ontvankelijkheid van een tegeneisch in strafzaken en beslist wordt dat «de correctionele rechtbank alleen kennis kan nemen van de bezwaren betreffende burgerlijke belangen, in de mate waarin zij eene straf kan opleggen» en dat een tegeneisch dus slechts ontvankelijk kan zijn binnen deze perken... Charleroi, 23 Januari 1909. B. J., 1909, 240.

(5) B. J., 1914, 506. De Brusselse rechtbank had beslist dat «de tegeneisch slechts ontvankelijk is wanneer hij een verdediging is tegen de hoofdvordering en dat de beide eischen uit denzelfden grond moeten ontstaan». Burg. Brussel, 18 Augustus 1885, B. J., 1885, 1526-1527.

voegdheid en den aanleg, over rechtsvorderingen die geen juridisch statuut hebben.

Artikel 13 van het ontwerp tot herziening van het Burgerlijk Wetboek bepaalt niet den tegeneisch doch stelt de ontvankelijkheidsvoorwaarden vast:

«Een tegeneisch is slechts ontvankelijk in een der volgende gevallen:

1° Zoo hij afgeleid wordt uit denzelfden grond als de hoofdvordering;

2° Zoo hij een rechtstreeks verweermiddel is tegen deze vordering;

3° Zoo hij er naar streeft het voordeel der schuldvergelijking te bekomen.» (1)

Bij gebrek aan een bepaling waarover men het eens kan worden, zullen zich opnieuw afwijkingen en onzekerheden in de rechtspraak voordoen, namelijk wat het beroep betreft, zooals wij het gezien hebben.

De ruimste formule zal ook de meest practische zijn. Het geldt hier niet de ontvankelijkheidsvoorwaarden te bepalen. Deze zullen vastgesteld worden bij de herziening van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

Doch in afwachting moeten wij, bij het maken van eene wet over de bevoegdheid en den aanleg in zake van tegeneischen, het begrip van deze nader bepalen.

Wij denken niet dat, te dien opzichte, eene bepaling beter zou kunnen zijn dan die van den heer De Paepé:

Een tegeneisch is eene vordering die de verweerder instelt tegen den eischer onder den vorm van een tusschenopkomende eisch, in den aanleg waarin hij betrokken is. (2)

Laat ons nu de hervormingen onderzoeken die het wetsontwerp voorstelt.

Het wetsontwerp dat aan de Commissie voor de Justitie voorgelegd was in 1922, stelde de intrekking voor van de artikelen 37, 38 en 50 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en vervangde deze door den volgende tekst:

«De rechter die bevoegd is om uitspraak te doen over de hoofdvordering, neemt kennis van al de tusschengeschillen en onderzoeksverrichtingen, met inbegrip van de tegeneischen en de eischen tot vrijwaring.

» Met uitzondering van de rechtsmiddelen van onbevoegdheid, volgen de uitspraken over tusschengeschillen en de beslissingen over het onderzoek, — met inbegrip van de uitspraken over de tegeneischen of de eischen tot vrijwaring, — wat betreft de ontvankelijkheid van het beroep, het lot van de hoofdvordering.»

Het voorontwerp van wet, aangenomen door de Commissie voor de herziening der wetten over de rechterlijke inrichting, stelde als hervorming voor:

1° De intrekking van de derde alinea van artikel 37;

2° De weglating van de tweede alinea van artikel 38;

4° De artikelen 38bis, 38ter, 38quater te doen luiden als volgt: Artikel 38bis. — De rechtbank van eersten aanleg bij welke de oorspronkelijke vordering aanhangig is, neemt kennis van de eischen tot vrijwaring en van de tegeneischen, zelfs indien zij buiten hare bevoegdheid vallen.

In geval van samenhang, neemt zij kennis van de geschillen die geregeld naar haar worden verwezen door andere rechtscolleges.

Artikel 38ter. — De tegeneischen of de eischen tot vrijwaring worden in behandeling genomen door de koophandelsrechtbanken en de vrederechters nemen kennis van de hoofdvordering, al treden zij ook buiten de sfeer hunner bevoegdheid, indien het voorwerp der eischen niet te scheiden is van dat der hoofdvordering.

De rechtbanken voor koophandel en de vrederechters — bij de eerste worden de eischen ingediend waarvan het voorwerp niet kan afgescheiden worden van dit hetwelk voor andere rechtbanken gevormd werd — zullen kennis nemen, ofschoon deze buiten hun bevoegdheid vallen, van de eischen welke deze rechtscolleges zullen terugwijzen.

Artikel 38quater. — De vrederechters en de rechtbanken van koophandel zullen geen kennis mogen nemen van de betwistingen wegens valsheid, van de geschilpunten van Staat, noch van de betwistingen van hoedanigheid.

Het verslag van het Raadplegend Comité is van meening dat de geest dezer bepalingen uitstekend is, maar dat zij moeten op zijde geschoven worden om twistvragen te voorkomen.

Wij zullen er op terugkomen.

De Commissie voor de Justitie heeft in 1923 tegen dezen tekst bezwaren geopperd, welke het Bestendig Comité voor de Wetgeving er toe gebracht hebben de hervormingen welke de Regeering voorstelde grondig te wijzen. Wij brengen ze hier in herinnering.

De tekst voorgesteld door de Regeering regelt:

«1° De bevoegdheid;

2° De ontvankelijkheid van het beroep in zake van tegeneischen.

De bepaling betreffende de bevoegdheid wijkt aanmerkelijk af van de beginselen welke tot dan toe ingang vonden. Zij kan zulks alleen doen door de belangrijkheid te verminderen van de wederischen welke zij opneemt in de formule «tusschengeschillen en onderzoeksverrichtingen».

«Zoodat de rechter, welke hij ook weze, bij wien een hoofdvordering aanhangig gemaakt wordt, zij weze van burgerlijken, commercieelen of anderen aard, ipso facto bevoegd zou zijn om kennis te nemen van een tegeneisch, van welken aard hij ook zijn mocht.

» Dit is de uitbreiding van rechtsmacht welke heel wat vermeteler is dan de hervorming voorgesteld bij artikel 8.

» Het gevolg zou zijn dat de rechtbank van Koophandel bij dewelke een handelszaak door een rechtzoekende aanhangig gemaakt werd, kennis zou mogen nemen van een tegeneisch, van uiterst gewichtigen burgerlijken aard en welke gewoonlijk aan zijn rechtsmacht zou ontsnappen

» Of ook dat de vrederechter bij wien een eisch,

(1) De buitenlandsche wetten handelen gewoonlijk aldus. Zie De Paepé, II, bl. 202.

(2) De Paepé, II, bl. 168. Zij stemt trouwens overeen met de vorenvermelde bepaling van Migne.

geraamd op 600 frank, aanhangig gemaakt werd bevoegd zou zijn om uitspraak te doen over een tegeneisch ter waarde van 10.000 of 20.000 frank.

» De Commissie voor de Justitie heeft zich dus niet kunnen aansluiten bij den tekst van het wetsontwerp om de redenen welke haar ertoe geenoopt hebben het voorgesteld artikel 8 te wijzigen.

» Daar de rechtbanken van koophandel en de vrederechten uitzonderingsrechtbanken zijn, kan er geen sprake van zijn hun zaken toe te kennen welke niet onder hun rechtsmacht vallen, om de eenige reden dat deze vordering als tegeneisch bij hen aanhangig gemaakt wordt.

» Hierdoor zou men de gewone regels van bevoegdheid, welke zij wenschen te handhaven, verzwakken.

» Dezelfde hinderpaal bestaat echter niet meer wanneer het gaat over de Rechtbank van eersten aanleg.

» Wegens de hierboven opgesomde redenen, stelt de Commissie voor, van bevoegdheid toe te kennen aan de Rechtbank van eersten aanleg om kennis te nemen van de wedereischen.

» Deze beslissing zal aanleiding geven tot tekstverwarring wat wij zullen pogen te verhelpen. De Regeering stelt voor artikel 38 te schrappen. » Welnu, het is onmisbaar dat het beginsel van de eerste alinea gehandhaafd blijve. » De rechter, die bevoegd is om over de hoofdvordering te beslissen, neemt ook kennis van al de tusschengeschillen en onderzoeksverrichtingen waartoe deze vordering aanleiding geeft. »

» Zoals de verslaggever, de heer Allard, onderstreept, neemt artikel 38 het woord tusschengeschillen op in de ruime betekenis zooals vroeger ook in het edict op de landgerechten het geval was, waarvan artikel 2 luidde: « De landgerechten vonnissen zonder appel en als souverain rechter in laatsten aanleg, zowel voor het onderzoek der tusschengeschillen, als voor de hoofdsom en de kosten welke uit deze vonnissen voortvloeien, welke ook het bedrag ervan weze. » (1)

» Het was de toepassing van den traditioneelen regel welke in het Belgisch en Fransch recht geldt: « Het tusschengeschil behoort tot den grond der zaak zelf. »

» Maar bij art. 50 worden niet als tusschengeschillen beschouwd de tegeneischen en de eischen in vrijwaring.

» Ten einde het beginsel van artikel 38 te handhaven aan de Rechtbank van eersten aanleg een uitbreiding van rechtsmacht op het stuk van tegeneisch toe te kennen, dunkt het ons dat het nieuw artikel 37 als volgt moet gesteld worden:

» De rechter bevoegd om uitspraak te doen over den hoofdeisch, neemt kennis van al de tusschengeschillen en onderzoeksverrichtingen, met inbegrip van de eischen in vrijwaring en van de tegeneischen, tenzij deze buiten zijn bevoegdheid vallen.

» De Rechtbank van eersten aanleg waarvoor de oorspronkelijke eisch hangende is, zal kennis nemen van de eischen in vrijwaring en van de tegeneischen, zelfs als deze buiten zijn bevoegdheid vallen. »

» Het is ongeveer de tekst voorgesteld door de Herzieningscommissie. Deze vergat, evenwel, dat in geval artikel 50 geschrapt werd, de eischen in vrijwaring en de tegeneischen opnieuw onder de bepaling tusschengeschillen zouden vallen.

De Commissie heeft het nuttig gevonden de twistvragen en de verschillen van rechtspraak weg te nemen naar aanleiding van wat men vrij onjuist de tegeneischen of schadevergoeding uit hoofde van lichtvaardig ingestelde en vexatoire rechtsvordering heeft genoemd.

» De vraag scheen, ongetwijfeld, opgelost. De advocaat-generaal Pholien heeft de leer en de rechtspraak betreffende dit punt samengevat in eene studie verschenen in La Belgique Judiciaire. Hij kwam tot het besluit dat de regels van den tegeneisch vastgelegd in de artikelen 37 en 50 van de wet van 25 Maart 1876 niet van toepassing zijn op eischen tot schadevergoeding uit hoofde van lichtvaardig ingesteld en vexatoire geding. (2)

» Nochtans, daar de zekerheid een van de eerste hoedanigheden van het Recht is, stellen wij vóór in alinea 2 van artikel 37 de volgende bepaling in te lassen: « Hij (de rechter van den hoofdeisch) neemt in elk geval kennis van de eischen tot schadevergoeding gegrond op het vexatoire en roekeloos karakter van de vordering. »

» Artikel 8 van het ontwerp kan, naar onze meening, zonder wijzigingen aangenomen worden. » In dit artikel wordt rekening gehouden met de kritiek welke men terecht op het wetsontwerp van 1922 mocht uitbrengen.

» Inzonderheid wat de zeer kiesche vraag betreft van de ontvankelijkheid van het beroep, welke zich opdrong wanneer een tegeneisch verbonden werd met den hoofdeisch. »

Reeds in 1878, had Edmond Picard gewezen op het dwaas stelsel van de wet van 1876:

» Vóór de nieuwe oorspronkelijke theorie van de wet van 1876, bestonden er drie stelsels, alle drie verdedigd door de befaamdste rechtskundigen en die het vraagstuk van het verband van de tegeneischen met den hoofdeisch oplossen zonder in deze verwarring te vallen. De eene nam het beroep aan voor de twee eischen, indien de hoofdeisch den aanleg te buiten ging; de andere, zelfs indien alleen de tegeneisch den aanleg overschreed; de derde cumuleert beide eischen. Men heeft hiermede geen rekening gehouden en wel wat nieuws willen invoeren. » (3)

De Commissie voor de Justitie stelde, tengevolge van deze opmerkingen, in 1923 den volgende tekst vóór strekkende tot de schrapping van artikel 37:

» Artikel 38. — Met uitzondering van de declinatoire excepties wegens onbevoegdheid, van de tegeneischen of eischen in vrijwaring, volgen de vonnissen op tusschengeschillen en de vonnissen in raadkamer, wat de ontvankelijkheid van het hooger beroep betreft, het lot van den hoofdeisch. » De tegeneischen zullen geen invloed hebben op het vonnis over den hoofdeisch, wat den aanleg betreft, en zij zullen te dien opzichte be-

(1) Parlem. Besch., 1869-1870, bl. 199.

(2) B. J., 1901, bl. 754. Zie echter B. J., 1900, 1233 en vlg. Zie een belangwekkend arrest van het Hof van Beroep van Brussel, d.d. 9 Maart 1908, hetwelk zich voor de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel uitsprak.

(3) B. J., 1878, bl. 3.

schouwd worden als hoofdeischen, tenzij zij op denzelfden grond berusten.

» In dit geval, indien een der eischen vatbaar is voor beroep, zal het beroep voor beide eischen ontvankelijk zijn. »

Het Bestendig Comité heeft de voorkeur gegeven aan bijzondere bepalingen voor de tegeneischen.

Het voorgesteld artikel houdt rekening met de bezwaren door uwe Commissie uitgebracht.

Bovendien, is de hervorming, zooals zij door het wetsontwerp bepaald wordt, een ernstige vordering van het rechtskundig begrip van de rechtspleging bij tegeneisch, zowel ten opzichte van de bevoegdheid als van den aanleg.

B. — Over de eischen in vrijwaring.

Het regime ingevoerd bij de wet van 25 Maart 1876 was eenigszins onlogisch.

De eischen in vrijwaring werden, enerzijds, wat de bevoegdheid betreft, behandeld als hoofdvorderingen, luidens artikel 50: « De rechter, voor wien de oorspronkelijke eisch aanhangig is, neemt van de eischen in vrijwaring kennis... tenware zij buiten zijn bevoegdheid vallen. » (1)

De verslaggever, de heer Dupont, verduidelijkt: « De extra-parlementaire Commissie heeft niets anders gedaan als het bestaand recht te handhaven, hetwelk vastgelegd is in de artikelen 59, paragraaf 8, en 171, van het Wetboek van Rechtsvordering. In de eerste paragraaf heeft zij aan de macht van den rechter voor de hoofdvordering, de beperking gesteld welke de rechtspraak sedert lang aangenomen heeft; hij mag nooit, krachtens de vrijwaring, den kring zijner bevoegdheid uitbreiden. » (2)

Betreffende de ontvankelijkheid van het hooger beroep, wordt, anderzijds, in de wet van 1876, de eisch tot vrijwaring beschouwd als een eenvoudig tusschengeschil dat, te dien opzichte, het lot van de hoofdvordering moet volgen.

De heer Allard heeft den eisch in vrijwaring in zijn verslag aldus geïnclassificeerd:

» Het ontwerp maakt eerst voorbehoud wat de rechtsmiddelen van onbevoegdheid betreft, die steeds vatbaar zijn voor hooger beroep, alsmede de wrakingen die het nooit zijn. Bovendien bepaalt de waarde van het hoofdeisch ook de waarde van al de tusschengeschillen.

» Tot deze categorie behooren de eischen in vrijwaring en in tusschenkomst. Er bestaan thans, te dien opzichte, groote meeningsverschillen. Zij moeten in eene of andere richting opgelost worden. Wij stellen voor, met een goed deel van de rechtspraak, deze tusschengeschillen te beschouwen als eenvoudige bijvorderingen. Het tegenovergesteld stelsel loopt uit op weinig praktisch onderscheid. Doch, heeft men gezegd, vermits de tegeneischen geacht worden hoofdeischen te zijn, zou men dan ook niet als dusdanig de eischen in vrijwaring en in tusschenkomst moeten beschouwen? Geenszins; volgens de Commissie staan deze laatste eischen steeds in engen samenhang met de hoofdvordering en moeten zij het lot der hoofdvordering volgen. Het is logisch dat artikel 38 op die eischen toepasselijk zij. Een paragraaf werd in dien zin opgesteld; de weglating er van steunde op het overbodige van eene uitdrukkelijke formulering. Het overeenbrengen van de artikelen 37 en 38 is voldoende. Het samenvoegen van gedingen kan geen invloed hebben op den aanleg. » (3)

Alinea 2 van het nieuwe artikel 37 luidt in het wetsontwerp:

» De rechtbank bij welke eene vordering aanhangig is gemaakt, is bevoegd om kennis te nemen van den eisch in vrijwaring. »

Volgens de definitie van den heer De Paepe, is de vrijwaring « de verplichting een persoon schadeloos te houden, hetzij door den eisch tegen hem ingesteld te doen verwerpen, hetzij door het hem geleden nadeel te herstellen. » (4)

Er kan hier enkel sprake zijn van de tusschenkomende vrijwaring, d. i. van de vordering waardoor de gevrijwaarde, in den loop van een tegen hem gericht geding, den vrijwaarder dagvaardt.

Wij zullen hier niet het onderzoek hernemen van de redenen van juridischen aard, die het gebruik en de wet deden tot stand komen, waardoor aan den rechter van de hoofdvordering bevoegdheid wordt toegekend over den eisch in vrijwaring recht te spreken; maar het is van belang er op te wijzen dat in de oude rechtspraak, namelijk onder het stelsel der ordonnantiën van 1667 en van 1673, de beperking van artikel 50 algemeene regel was.

De heer De Paepe heeft de rechtspraak van vóór de wet van 1876, die in verschillenden zin sprak, samengevat. (5)

Men begrijpt ten andere dat de rechtbanken, onder het stelsel van de wet van 1841, toen zij de volheid van rechtsmacht der burgerlijke rechtbanken aannamen, zij bevoegdheid aan deze rechtbanken hebben toegekend om kennis te nemen van alle bijvorderingen, den eisch in vrijwaring er in begrepen.

Sedert de aanneming van de wet, wordt het beginsel van art. 50 over het algemeen nageleefd.

Ernstige afwijkingen werden er nochtans aangebracht, krachtens het principe, dat de eenheid van de zaak de eenheid van rechtsmacht vergt. (6)

(1) Zie not. Cass., 19 Juli 1878. — Pas., 1878, I, 354.

(2) Pasinomie, 1876, bl. 456, bij artikel 59 (opgeheven) paragraaf 8 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering werd bepaald dat de verweerder zou gedagvaard worden « in geschillen betreffende de vrijwaring voor den rechter voor wien de oorspronkelijke eisch hangende is. »

(3) Pasinomie, 1876, bl. 148.

(4) De Paepe, II, bl. 10.

(5) De Paepe, op. cit., II, bl. 61 en vlg. Zie nmlk een arrest van het Hof van Verbreking van 26 November 1874, B. J., 1875, 88. Merken wij op dat de heer De Paepe, in zijn samenvatting van de rechtspraak die de aanneming van de wet voorafging, een arrest van verbreking aanhaalt van 18 October 1883, dat eene gansch ander draagkracht heeft: het ging er eenvoudig om te weten of de voorziening in verbreking moest worden betekend aan den waarborg Pas., 1883, I, 361.

(6) Zie nmlk. Luik, 23 Jan. 1890, B. J. 1890, 147. Sommige beslissingen nemen aan dat de identiteit van onderwerp voldoende is. Brussel, 18 Januari 1908, Pas., 1910, II, 142; Gent, 11 Mei 1908, Pas., 1910, II, 176; Burg. Luik, 6 Juni 1917, Pas., 1917, III, 316; Hand. Brussel, 30 December 1924, P. P., 1925, 132; Luik, 19 Maart 1925, P. P., 1925, 216.

Op tegenstrijdige besluiten van den heer Mesdach de Ter Kiele, heeft het Hof van Verbreking van 28 December 1899 een arrest gewezen dat, terwijl het eens te meer aan de burgerlijke rechtbanken de volheid van rechtsmacht weigert, de interpretatie van artikel 50 aanneemt:

« Aangezien dat, zoo de burgerlijke rechtbanken, die nachtans hebben opgehouden de volheid van rechtsmacht te bezitten, niettemin kennis nemen in hunne hoedanigheid van gewone rechtbanken, van de handelsgeschillen, wanneer deze eene zelfde onverdeeldbare zaak als grondslag hebben, dit evenwel alleen gebeurt op voorwaarde dat het geene zaken betreft die uitdrukkelijk aan de uitzonderingsrechtbanken zijn voorbehouden; »

» Aangezien artikel 50, 1ste paragraaf, van de wet van 25 Maart 1876, alleen dan bevoegdheid verleent aan den rechter voor wien de oorspronkelijke eisch aanhangig is, om kennis te nemen van een eisch in vrijwaring, wanneer deze eisch niet buiten zijne bevoegdheid valt; »

» Overwegende dat vorenvermelde bepaling van volstrekt aard is; dat zij geene enkele beperking omvat; dat de wetgever van 1876 zich liet leiden door den aard van de hoofdvordering en van den eisch tot vrijwaring; dat hij gewild heeft dat noch de ondeelbaarheid, noch de tusschen de vorderingen bestaande samenhang zouden mogen ontslaan van de toepassing, op de eene en de andere, van de regelen der materiele bevoegdheid; »

» Dat dit principe, reeds erkend in de burgerlijke verordening van 1667 en in de handelsverordening van 1673, werd verdedigd in het verslag van den heer Dupont ter Kamer der Volksvertegenwoordigers waarin men leest: « De extra-parlementaire Commissie beperkte in de eerste » paragraaf (art. 50) de bevoegdheid van den » rechter die uitspraak doet over de hoofdvordering, met hetgeen de rechtspraak sedert lang » aanneemt: hij mag nooit, uit kracht der vrijwaring, zijn bevoegdheid veruimen, alleen zijn » territoriale bevoegdheid kan veruimd worden » buiten de gewone grenzen er van; »

» Overwegende dat uit de duidelijke tot uiting gebrachte meening van den wetgever blijkt dat de eerbiediging van de orde der rechtscolleges den voorrang heeft in zake van vrijwaring, boven het nut van de voorlegging aan denzelfden rechter, van twee geschillen waarvan het eene ondergeschikt is aan het andere; »

» Overwegende dat de rechter die uitspraak doet over den grond van het geschil, niet het recht mag hebben — op grond van overwegingen van feitelijken aard, steunende op de eenheid en de ondeelbaarheid — van de regelen der bevoegdheid af te wijken, door den aard te veranderen van den eisch tot vrijwaring, welke geheel onafhankelijk moet zijn ten aanzien van de hoofdvordering; de verbintenis van den waarborg tegenover den gewaarborgde, heeft niet dezelfde oorzaak als die van den waarborg tegenover den eischer en vloeit nooit voort uit dezelfde overeenkomst; zelfs indien de vrijwaring bepaald is in dezelfde overeenkomst die den gewaarborgde verbindt, wordt zij aldus bepaald door een bijzonder beding, door eene onderscheidene overtuiging; »

» Overwegende dat, in rechte, de hoofdvordering en de eisch tot vrijwaring niet ondeelbaar zijn; dat zij steeds afzonderlijk aanhangig kunnen worden gemaakt, aangezien de wet den gewaarborgde niet verplicht zijn geld in de zaak te betrekken; dat hij zelfs kan wachten tot hij overleden is om den waarborg te vervolgen. » (1)

De Hoven en rechtbanken hadden reeds afbreuk gedaan aan den regel van artikel 50, wegens de dwaze gevolgen die hij na zich sleepte.

Zoo kwam in de rechtspraak de ontvankelijkheid tot stand van de vordering tot gedwongen tusschenkomst wegens verklaring van de gemeenschappelijk vonnis. (2)

Het Hof van beroep te Luik besliste dat deze vordering tot verklaring van gemeenschappelijk vonnis een zuivere maatregel tot bewaring is en dat zij slechts tusschengeschil is in de hoofdvordering aan welke zij haar bestaan te danken heeft. (3)

Doch sommige aarzelingen deden zich voor.

Zoo besliste de Rechtbank van Brussel dat voor de handelsrechtbank niet ontvankelijk is de eisch tot gedwongen tusschenkomst ingesteld tegen eene niet handelsdrijvende partij die geene commerciële daad gesteld heeft, alleen om het tusschengekomen vonnis als gemeenschappelijk vonnis te doen verklaren. (4)

En men begrijpt deze beslissing indien, overeenkomstig de bepaling die Garçonnet en Bru er van gaven, deze vordering tot gedwongen tusschenkomst zulke is « waarin de verweerder gedagvaard wordt om te zijn verklaren dat er gewijsde zaak is, tegelijkertijd tegen hem en tegen den verweerder in hoofdzaak. »

Ten slotte nemen sommige hoven de vordering tot verklaring van gemeenschappelijk vonnis niet aan, tenzij tegen die welke het recht zouden hebben tot derden-verzet over te gaan tegen het vonnis, verleend over de hoofdvordering. (5)

Kortom, er is veel aarzeling, en dus geene veiligheid. En toch is deze nachtans een essentieel element in het statischrecht.

De tekst van het nieuwe artikel 37, tweede alinea, maakt een einde aan die meeningsverschillen.

Voortaan zal de aannemer, gedagvaard voor de handelsrechtbank, voor dit rechtscollege mogen doen verschijnen, den bouwkundige die de plans heeft opgemaakt en wiens verbintenis er eene is van burgerlijken aard; in zake van verkoop van dieren zal men niet op ieder oogenblik moeten blijven staan bij het feit dat in de aanschakeling der vorderingen tot vrijwaring,

(1) B. J., 1900, 571.

(2) Brussel, B. J., 1904, 794. Gent, 23 Maart 1895, B. J., 1895, 873; Gent, 18 Mei 1895, J. B., 1895, 221; Veurne, 15 Mei 1909, Pas., 1909, III, 374; Hand. Antwerpen, 1910, J. T., 1910, 697. Zie in rechtsleer naml. De Paepe, II, bl. 76. — Van Boneval, Rev. crit. législ. et du jur., 1888, bl. 462.

(3) Luik, 23 Februari 1910, jur. Luik, 1910, 106.

(4) Burg. Brussel, 1 Maart 1915, Pas., 1917, III, 350, de rechtbank van koophandel te Brussel bevestigt deze zienswijze. Zie Hand. Brussel, 2 Februari 1922, Pas., 1922, III, 120.

(5) Zie naml. Brussel, 30 Juni 1923, Pas., 1923, II, 154.

hier en daar een pachter voorkomt; de hervorming zal ernstig terugslaan op het zee- en rivierenrecht; en in alle handelsvorderingen waarbij op een of ander oogenblik van het geding, kolonijn-maatschappijen betrokken zijn, die een civiel karakter behouden, wat al onnoodige voorzieningen in beroep zullen er vermeden worden?

Het wetsontwerp regelt niet op uitdrukkelijke wijze het vraagstuk van het beroep in zake van vorderingen tot vrijwaring.

Daar wordt niet bij stilgestaan.

Artikel 10 bepaalt:

« Het laatste lid van artikel 38 van de wet van 25 Maart 1876 wordt door de volgende bepaling vervangen: »

« Met uitzondering van de declinatoire excepties wegens onbevoegdheid, van de tegeneischen » of eischen in vrijwaring, volgen de vonnissen » op tusschengeschillen en de vonnissen in raadkamer, wat de ontvankelijkheid van het hooger » beroep betreft, het lot van den hoofdeisch. »

Men moet uit dien tekst besluiten dat het hooger beroep in zake van vorderingen tot vrijwaring, geregeld wordt krachtens het gemeene recht.

« De vordering tot vrijwaring, zegt het bestendig Comité voor wetgeving, kan veel grootere gevolgen hebben dan de hoofdvordering. » (1)

Het geeft een voorbeeld: « Eene bouwvennootschap heeft onderhandeld met een aannemer voor het oprichten van twintig huizen. Zij verkoopt een dezer huizen en wordt gedagvaard door een der koopers tot betaling van tweeduizend frank schadevergoeding uit hoofde van verborgen gebrek. »

» Zij wendt zich tot den aannemer dien zij aansprakelijk stelt voor dit gebrek en zij beweert dat dit gebrek voorkomt in ieder der twintig huizen. De eisch tot vrijwaring zou dus 40.000 frank waard zijn. »

Er was veel verbeelding noodig tot het scheppen van dit juridisch geval.

Het is voldoende dat het kunne bestaan, opdat wij even nauwgezet te werk gaan als het bestendig Comité voor de wetgeving.

C. — Litispentie en verknochtheid.

Het wetsontwerp van 21 Februari 1922 regelde aldus het vraagstuk van de bevoegdheid in zake van aanhangigheid en samenhang.

« Art. 38. — In geval van aanhangigheid of samenhang, worden de vorderingen gebracht voor de rechtbank van eersten aanleg, indien eene der vorderingen op regelmatige wijze aanhangig werd gemaakt bij deze rechtbank; zoniet worden zij ter kennis gebracht van den rechter bij wien zij het eerst aanhangig werden gemaakt. »

De gebrekkigheid van dezen tekst was niet de eenige reden die de Commissie voor de Justitie aanzette hem te verwerpen.

Stellen wij, volgens een klassieke formule, dadelijk de vraag: Waarover gaat het?

Het Bestendig Comité van den Raad van Wetgeving heeft het begrip van litispentie als volgt omschreven:

« Er is litispentie tusschen twee vorderingen, wanneer men voor eene rechtbank een eisch voerbrenkt zoodanig dat, in een ander geding dat aanhangig is tusschen dezelfde partijen in dezelfde hoedanigheid, diezelfde eisch met eene zelfde oorzaak reeds voor de rechtbank aanhangig zou gemaakt zijn, en dat aldus de einduitspraak, die zou vallen in datgene van de gedingen hetwelk het eerst zou uitgewezen worden, kracht van gewijsde in het ander rechtsgeding zou medebrengen, bij toepassing van art. 1351 van het Burgerlijk Wetboek. »

Is het te doen om de duidelijkheid? Wij verkiezen echter die definitie van Bioche: « Er is litispentie telkens als twee eischen zijn gesteld op hetzelfde onderwerp, om dezelfde oorzaak, tusschen dezelfde partijen, in dezelfde hoedanigheden handelende voor twee verschillende rechtbanken. » (2)

Voor litispentie, is er dus identiteit van voorwerp, van oorzaak, van persoon, van hoedanigheid noodig.

Het is ook noodig dat de eischen voor verschillende rechtbanken worden gebracht. Voor dezelfde rechtbank, zou er slechts quaestie kunnen zijn van samenvoeging van zaken. (3)

Het begrip van verknochtheid is van kieschen aard, daar het minder bepaald is.

Sommigen houden zich aan de formule van artikel 4 der Fransch-Belgische Conventie van 8 Juli 1899.

Naar hunne meening, is de verknochtheid een verkleining van de litispentie; er is verknochtheid van zoodra er tusschen twee zaken identiteit bestaat, hetzij van voorwerp, hetzij van oorzaak; doch alleen in die beide gevallen.

Het Permanent Comité voor Wetgeving deed te rechte opmerken dat dit begrip ten grondslag moet liggen van het reglement der verknochtheidsvraagpunten, wanneer deze gesteld worden tusschen Belgische en Fransche rechtbanken. Doch, in de binnenlandsche rechterlijke inrichting, zijn wij niet verplicht hetzelfde begrip te huldigen.

Dit begrip beoogt eerder de essentie zelf van de rechtsvorderingen die als verknocht zouden

(1) Een arrest van het Hof te Gent besliste dat de vordering in vrijwaring, wat den aanleg betreft, ondergeschikt is aan de hoofdvordering. Volgens dit arrest, is het hooger beroep alleen ontvankelijk in de mate waarin deze vordering verband houdt met die der waarborgen die in eersten aanleg gevonnist wordt. Gent, 29 Mei 1925, B. J., 1925, 586.

(2) Bioche, Dictionnaire de Procédure, V°, Exception, n° 3 en vlg. — Bioche heeft ongelijk niet de eenzelveheid van hoedanigheden te eischen.

(3) Z. Carré, op art. 171. — Hand. Brussel, 13 Juni 1914. Jur. Comm. Brussel, 1914, 347. — Z. op litispentie tusschen de burgerlijke rechtbank en de rechtsmacht in kortgeding. Burg. Luik, 4 Januari 1920. Jur. Luik, 1920, 9.

moeten verklaard worden: voorwerp of oorzaak. (1)

Dit is verkeerd.

De rechterlijke instellingen bestaan om wille van hun doel.

Welnu, de vernochtheid is niet gesteld geworden, omdat zekere vorderingen gemeenschappelijke oorzaak of voorwerp zouden hebben, doch, in de orde van de rechtspleging, om tegenstrijdige vonnissen te vermijden.

Voor Merlin (2) als voor Carré (3) of Pavaud (4), zoowel als voor de modernen, ligt de rechtskundige traditie in dien zin, dat de vernochtheid het verband is en tevens de band bestaande tusschen verscheidene zaken die door een enkel en zelfde vonnis moeten belist worden.

Het Hof van Beroep van Brussel had het begrip van vernochtheid uitgebreid tot al de zaken die zoodanig nauw met elkaar zouden verbonden worden, dat het vonnis van de eene noodzakelijk invloed moet uitoefenen op het vonnis der overige. (5)

Dit is het begrip van het voorafgaand vonnis dat door het Permanent Comité voor Wetgeving is aangenomen geworden:

Artikel 37 stelt vast:

1° Het beginsel van de verwijzing der litispentie of samenhangende vorderingen naar eene enkele rechtbank;

2° De orde van voorrang der rechtsmachten die kennis hebben genomen van deze eischen.

Naar luid van de eerste alinea, worden, in geval van vernochtheid of litispentie, de vorderingen aanhangig gemaakt in den eersten graad van rechtsmacht voor de verschillende rechtbanken, samengevoegd op verzoek van partijen.

Het is dus noodig dat de vorderingen in den eersten graad van rechtsmacht zijn, werkrechtssraad, vredegerrecht, rechtbank van koophandel of rechtbank van eersten aanleg.

Er is geene litispentie voor de rechtbanken van beroep.

Zij kan ook niet ingeroepen worden wanneer de twee vorderingen onderworpen zijn aan rechtsmachten die niet van denzelfden graad zijn (6).

Het is ook noodig dat een van beide partijen de verwijzing aanvraagt. Deze kan slechts van ambtswege uitgesproken worden door den rechter voor wien een der vorderingen is gebracht.

Artikel 37bis vestigt dus hetgeen wij zullen noemen: het protocol van de litispentie en van de vernochtheid.

1° De rechtbank die over de zaak reeds een vonnis verleend heeft, dat wat anders is dan een beschikking van huishoudelijken aard, krijgt steeds de voorkeur.

Wij veronderstellen dat deze woorden « beschikking van huishoudelijken aard » beteekenen « vonnis van uitstel, van verwijzing naar de rol » of iedere andere maatregel die verband houdt met het huishoudelijk reglement der rechtbank. Dit moet nader bepaald worden om meningsverschillen te vermijden.

2° De vordering in vrijwaring wordt voor den rechter gebracht, die kennis genomen heeft van de oorspronkelijke vordering.

Deze bepaling is eene verdubbeling van de tweede alinea van artikel 8.

Zij kon slechts gevolgen hebben voor dengenen die de wet niet kennen en iemand in vrijwaring zouden dagvaarden voor een andere rechtbank dan die welke kennis genomen heeft van de hoofdvordering.

3° De rechtbank van eersten aanleg krijgt de voorkeur boven de overige rechtscolleges.

4° De handelsrechtbank krijgt de voorkeur boven den vrederechter.

5° De vrederechter krijgt de voorkeur boven den werkrechtssraad.

Wanneer er, ten slotte, een geschil oprijst tusschen verschillende rechtscolleges van zelfden aanleg, dan krijgt de rechtbank voor welke de zaak het eerst werd aangebracht, de voorkeur boven die welke er eerst later kennis van kreeg.

De laatste alinea van artikel 37bis voert een belangrijke uitzondering in op de regelen die wij zoeven hebben samengevat.

Het kan gebeuren dat in verschillende vernochte vorderingen, de partijen niet dezelfde zijn.

Alzoo werd een vonnis verleend door de burgerlijke rechtbank welke een onderzoek door deskundigen heeft gelast. Een vernochte vordering is hangende voor de handelsrechtbank.

Nemen wij een voorbeeld: Een aannemer daagt voor de burgerlijke rechtbank een cliënt voor welken hij een huis gebouwd heeft. Deze werpt de slechte hoedanigheid der steenen op. De aannemer moet, wegens de schikkingen over de verwijzing van bevoegdheid, zijn leverancier dagen voor een rechtbank op wier rechtsgebied de verblijfsplaats van den leverancier gevestigd is.

De burgerlijke rechtbank gelast een onderzoek door deskundigen. De zaak neemt vervolgens een slechte wending en de aannemer eischt dan dat de vernochtheid van de zaken zou erkend en dat zij samengevoegd zouden worden.

Het ware onrechtvaardig aan een derde op te leggen van uitspraak te doen over het onderzoek door de deskundigen, terwijl hij niet geroepen werd om het principe of de uitslagen van dit onderzoek te weerleggen.

Artikel 37bis, alinea 9, houdt geen volstrekt verbod in en bepaalt alleen dat « de verwijzing niet kan uitgesproken worden indien de pleiter die in het vonnis geen partij was, er zich tegen verzet ».

(1) Dit is de bepaling van De Paepe, Etudes sur la compétence civile, I, bl. 262, n° 4 en 5.

(2) Rép., V°, Vernochtheid.

(3) Carré op artikel 171.

(4) V° Excepties, § 2, n° 8, 9 en 10. Zie ook de bepaling van Thomine: « Er bestaat vernochtheid wanneer twee eischen, zonder juist voor hetzelfde voorwerp gevormd te zijn, uit hetzelfde feit of uit dezelfde daad worden afgeleid, zoodanig dat zij moeten beslecht worden om dezelfde beweegredenen en, eenigermate, de eene door de andere ». — Thomine, n° 205.

(5) Reeds beoordeeld. Z. Luik, 11 Januari 1920, Pas., 1925, II, 180.

(6) Brussel, 10 Mei 1875. — Pas., III, 274.

De hervorming zou volledig zijn indien men aan de pleiters niet het recht verleende, twee vernochte rechtsvorderingen die tot de sfeer van verschillende rechtbanken behooren, samen te voegen, van zoodra zij ingesteld zijn.

Daarnaar streeft artikel 37ter, luidens hetwelk: Verschillende eischen of verschillende hoofden van den eisch die, afzonderlijk voorgesteld, bij verschillende rechtbanken zouden moeten aangebracht worden, kunnen, indien zij vernocht zijn, in hetzelfde geding vereenigd worden, op voorwaarde dat de orde van voorkeur, aangeduid onder nummer 3, 4 en 5 van artikel 37bis in acht genomen wordt.

Uwe Commissie had er in haar verslag op gewezen dat de aanhangigheid en de vernochtheid geregeld waren volgens artikel 50 en dienvolgens alleen invloed hadden op de territoriale bevoegdheid.

Op logische wijze stelt het ons voorgelegde ontwerp voor, de bepalingen die daarop betrekking hebben op te nemen in het hoofdstuk over de volstreekte bevoegdheid, na artikel 37, dat de tegeneischen regelt.

Men moest dan de tweede alinea van artikel 50 wijzigen en het artikel 171 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering dat er reeds door gewijzigd was, intrekken.

Ten slotte, moest men de laatste alinea van artikel 38 aanvullen om nuttelooze meningsverschillen uit den weg te ruimen en dit door de tegeneischen en de vorderingen tot vrijwaring uit de zonderen.

Een nieuwe uitbreiding van bevoegdheid wordt voorgesteld voor de hoven en de rechtbanken.

Zij heeft betrekking op het recht van evocatie. Bij artikel 473 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, wordt bepaald: « Indien, in geval van beroep van een tusschenvonnis, het vonnis te niet gedaan wordt en de zaak zelve in staat is om een eindbeslissing te verkrijgen, kunnen de hoven en andere rechtbanken van beroep tegelijkertijd den grond der zaak bij een en hetzelfde vonnis afdoen.

» Evenals alle gevallen, waarin de hoven en andere rechtbanken van beroep, uit hoofde van gebrek in den vorm of uit elk andere oorzaak, eindvonnissen zouden te niet doen. »

Luidens dit artikel, mag er geen verwijzing door de rechtbank of het Hof geschieden tenzij: 1° het vonnis te niet gedaan werd, dat in eersten aanleg verleend werd;

2° indien de zaak in staat is om een eindbeslissing te ontvangen of wanneer het gaat om een beroep van een eindvonnis.

Er zijn echter moeilijkheden gerezen wat de arresten en vonnissen op beroep betreft, welke moesten uitgesproken worden inzake geschilpunten van bevoegdheid.

Zoo heeft het Hof van Brussel, bij arrest van 8 Juni 1910, besloten dat er geen aanleiding tot verwijzing bestaat, wanneer de eerste rechter zich, ten onrechte, bevoegd verklaard heeft (1). De rechtspraak schijnt deze beslissing te niet te doen.

Andere betwistingen zijn opgerezen: het Hof van Luik heeft de evocatie door de rechtbank van beroep aangenomen, zoowel wanneer de waarde van de betwisting minder is dan het bedrag van den laatsen aanleg, als wanneer het hooger is (2). Het Hof van Beroep van Brussel had in tegenovergestelden zin beslist (3).

Om deze betwistingen onmogelijk te maken, voegt het ontwerp bij het tweede lid van artikel 473 de woorden: « welke ook de aard en het bedrag van den eisch zijn » (4).

De rechter die de evocatie zal doen, zal zich niet meer hoeven te bekommeren over de vraag of de eerste rechtsmacht bevoegd was ratione materiae, noch of het eerste vonnis waarvan in beroep werd gegaan en dat veranderd wordt, onderhevig was aan beroep.

Sommige beslissingen hielden zich bij het strenge concept van de evocatie, namen niet aan dat de rechtbank van eersten aanleg zaken aan zich trok, die rechtstreeks voor haar moesten gebracht worden. Reeds in 1906, besliste het Hof van Verbreking dat een rechter in eersten aanleg niet eene zaak aan zich kon trekken en in handen nemen als rechter in eersten aanleg om reden dat hij bevoegd zou geweest zijn indien men onmiddellijk de zaak voor hem had gebracht.

Het ontwerp maakt een eind aan deze betwisting met aan artikel 473 volgend derde lid toe te voegen: « De rechtbank van eersten aanleg, zittend in hooger beroep, doet uitspraak over de feitelijke toedracht der zaak wanneer zij van oordeel is dat het geschil tot hare bevoegdheid behoorde ».

Deze bepaling past bij de hervorming.

IV. — BEPALINGEN BETREFFENDE HET ONDERZOEK DOOR DESKUNDIGEN

De toevoegingen en wijzigingen die werden voorgesteld bij de artikelen 43, 809, 431, 308 en 317 van het Wetboek van Burgerlijke Strafvordering zijn van louter practischen aard.

De eerste, deze van de artikelen 14, 15 en 16 van het wetsontwerp, hebben uitsluitend betrekking op het afleggen van den eed door de deskundigen. Zij zouden dien kunnen afleggen hetzij voor het vervullen van hunne opdracht, hetzij bij het indienen van hun verslag.

De noodzakelijkheid over te gaan tot vaststellingen zonder verwijl, rechtvaardigt de hervorming.

Artikel 17 wijzigd het tweede lid van artikel 317 van het Wetboek van Burgerlijke rechtsvor-

(1) Brussel, 8 Juni 1910, Pas., 1910, II, 247, uitsluitend. Luik, 5 Mei 1920, Pas., 1920, II, 186.

Hof Gent, 27 Juni 1912, Pas., 1912, II, 230; Gent, 25 Juli 1916, Pas., 1917, II, 311; Brussel, 1 Maart 1922, Pas., 1922, II, 138; Luik, 18 Juli 1924, Pas., 1925, II, 7.

(2) Gent, 10 Januari 1906, Pas., 1906, II, 209; Luik, 28 Juli 1913, Pas., 1914, II, 220; Luik, 3 April 1917, Pas., 1917, II, 206.

(3) Brussel, 30 Mei 1900, Pas., 1901, II, 20; Luik, 24 December 1901, P. P., 1902, 425; Burg. Brussel, 17 Juli 1912 (B), 1912, 1154.

(4) Cass., 3 Mei 1906, Pas., 1906, I, 212. Ver-

viers, 12 November 1902, P. P., 1903, 715; Doornik, 11 Februari 1916, J. J. P., 1916, 46.

dering, hetwelk eischt dat het verslag geschreven is door een der deskundigen en ondertekend door allen; en dat zelfs zoo ver gaat dat het aan den griffier van het vredegerrecht het opstellen van het verslag oplegt, indien al de deskundigen niet kunnen schrijven.

De bepaling droeg niet de sanctie van nietigheid: zij is doode letter geworden; het gebruik heeft aangetoond dat zij nutteloos was.

De tekst die het ontwerp in de plaats stelt, schijnt ons gelukkig, omdat hij eenvoudig is: « Het verslag wordt door al de deskundigen ondertekend, behoudens beletsel door den griffier bij het indienen van het verslag vastgesteld. »

V. — VERVAL VAN DEN AANLEG VOOR HET VREDEGERECHT

De Senaat heeft, op eigen initiatief, het vraagstuk van het verval van den aanleg voor het vredegerrecht gesteld.

Het ontwerp der Regeering bekommert er zich niet om.

De achtbare heer Asou heeft er aan herinnerd hoe menigmaal hij heeft aangedrongen om de intrekking te bekomen van artikel 15 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (1).

Luidens dit artikel, moet, in geval een tusschenvonnis wordt verleend in het vredegerrecht, de zaak worden gevonnist ten uiterste binnen vier maanden na het vonnis; na dezen termijn vervalt de aanleg.

De bezwaren en gevaren van dit verval, waar het Hof van Cassatie de aard van openbare orde aan toekent, zijn talrijk en aanzienlijk; vooral sedert de uitbreiding van de bevoegdheid der vrederechters.

Op 21 December 1926, hadden wij de eer een wetsvoorstel in te dienen tot intrekking van artikel 15 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (2).

De heer Soudan, door de Bijzondere Commissie belast met het verslag, heeft dit op 20 Maart 1929 neergelegd, waaruit blijken de aarzelingen der Bijzondere Commissie alsmede de redenen van practischen aard welke er deden toe besluiten het ontwerp aan te nemen (3).

De Senaatscommissie voor de Justitie had onze radikalen tekst aangenomen.

Na inlichtingen te hebben ingewonnen bij verschillende rechtsmachten, heeft deze Commissie zich beperkt bij eene halve hervorming.

De verval-termijn bedraagt niet meer vier maanden, maar wel een jaar.

Het verval geschiedt niet van rechtswege. Het moet aangevraagd worden bij verzoekschrift.

Voor het overige, zijn de regels van het verval voor de rechtbanken van eersten aanleg toepasselijk, mutatis mutandis.

De hervorming is eene heilzame, en wij geven er graag ons wetsvoorstel voor prijs.

Na dit uitgebreid onderzoek van het wetsontwerp, is het besluit niet twijfelbaar: deze bepalingen moeten zoodra mogelijk worden opgenomen in ons Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Wanneer het recht de wetenschap tot grondslag heeft, is het voor alles een practische kunst (4).

Blijft het onveranderlijk in zijne grondbeginselen, dan is dit niet het geval voor den vorm en de techniek.

Het is geen paradoxe dat de ingewikkeldheid van het moderne leven op economisch en sociaal gebied, voor deze vormen en techniek eenvoudigheid eischt.

Het recht zal er niets bij verliezen; de eerlijke lieden ook niet; alleen zij zullen worden te leug gesteld die met Chicaneau zouden kunnen zeggen:

« Je produis, je fournis,
De dits, de contredits, enquêtes, compulsoires,
Rapports d'experts, transports, trois interlocutoires,
Griefs et faits nouveaux, baux et procès-verbaux,
J'obtiens lettres royales et je m'inscris en faux.
Quatorze appointements, trente exploits, six instances, six vingts productions, vingts arrêts de défense, arrêt enfin.

La requête civile est ouverte pour moi. »

En de hervormingen welke men U voorstelt, hebben ten doel de Chicaneau's op te ruimen. De Verslaggever, De Voorzitter, Ign. SINZOT, L. MEYSMANS.

(1) Senaat, Gedr. St. Vergadering van 24 Maart 1931, n° 94.

(2) Kamer, Gedr. St., 1926-1927, n° 56.

(3) Idem, Zittingsjaar 1928-1929, n° 167.

(4) Geny, Science et technique en droit privé positif.

Rechterlijk leven

RECHTERLIJKE ORDE

Voordrachtlijst van kandidaten voor de vacante plaats van ondervoorzitter in de rechtbank van eersten aanleg te Antwerpen

Kandidaten van het Hof van beroep

Eerste kandidaat: de heer Périer, rechter in de rechtbank van eersten aanleg te Antwerpen;

Tweede kandidaat: de heer Angenot, onderzoeksrechter bij de rechtbank van eersten aanleg te Antwerpen.

Kandidaten van den provincieraad

Eerste kandidaat: de heer Bartholomeussen, rechter in de rechtbanh van eersten aanleg te Antwerpen;

Tweede kandidaat: de heer Anthonis, rechter in de rechtbank van eersten aanleg te Antwerpen.

Bij koninklijke besluiten van 4 Maart 1932:

Is, op hun verzoek, ontslag verleend:

Aan den heer Van Winckel (G.-A.), uit zijn ambt van plaatsvervangend rechter in het vredegerrecht van het kanton Sint-Gillis (Waas).

Hij is gemachtigd tot het voeren van den eere-titel van zijn ambt;

Aan den heer Schottey (E.-R.), uit zijn ambt van griffier van het vredegerrecht van het 1e kanton Elsene.

Hij mag zijn aanspraak op pensioen doen gelden en is gemachtigd tot het voeren van den eere-titel van zijn ambt.

Zijn tot griffier benoemd:

Van het vredegerrecht van het 1e kanton Brussel, de heer Van den Bril (F.-V.), griffier van het vredegerrecht van het kanton Halle, ter vervanging van wijlen den heer Colassin;

Van het vredegerrecht van het 3e kanton Brussel, de heer Dirickx (E.-F.-H.), griffier van het vredegerrecht van het kanton Anderlecht, ter vervanging van den heer Declercq, die als zoodanig aftreedt;

Van het vredegerrecht van het kanton Anderlecht, de heer Cryns (H.-F.), toegevoegd griffier bij het vredegerrecht van het 1e kanton Schaerbeek, ter vervanging van den heer Dirickx;

Van het vredegerrecht van het kanton Halle, de heer Desaegher (G.-R.), toegevoegd-griffier bij het vredegerrecht van het kanton Anderlecht, ter vervanging van den heer Van den Bril;

Van het vredegerrecht van het 1e kanton Elsene, de heer Massart (O.-L.-J.), toegevoegd-griffier bij dat vredegerrecht, ter vervanging van den heer Schottey;

Van het vredegerrecht van het kanton Sint-Jans-Molenbeek, de heer Johnen (H.-J.), toegevoegd-griffier bij dat vredegerrecht, ter vervanging van den heer Swolfs, diz als zoodanig aftreedt;

Van het vredegerrecht van het kanton Waver, de heer Mauquoy (L.-C.-F.), beambte ter griffie van dat vredegerrecht, ter vervanging van den heer Dufour, die als zoodanig aftreedt;

Is de heer Desaegher (G.-R.), griffier van het vredegerrecht van het kanton Halle, belast met de bediening van het kanton Sint-Quintens-Lennik.

Bij koninklijke besluiten van 5 Maart 1923 zijn tot plaatsvervangend rechter benoemd:

In het vredegerrecht van het 2e kanton Antwerpen, de heer Struyf (G.-H.-F.), advocaat te Antwerpen, ter vervanging van den heer Jans, die tot een ander ambt is beroepen.

NOTARIAAT

Bij koninklijk besluit van 4 Maart 1932 is tot notaris ter standplaats Schaerbeek (1e kanton) benoemd, de heer Delloye (H.-E.-V.), advocaat, kandidaat-notaris, plaatsvervangend rechter in het vredegerrecht van het kanton La Roche-Ardenne, ter vervanging van wijlen den heer Vuylsteke.

Uitgever: Drukk. « Mercurius »

Best.: R. Van Cauteren

Korte Ridderstraat, 22, Antwerpen. — Tel.: 200.95

UITGAVEN VAN HET RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Zal binnen kort verschijnen:

De Wet betreffende de Vergoeding der Schade, voortspruitende uit Arbeidsongevallen

met aantekeningen en tekst van de Koninklijke en Ministerieele besluiten, barema's en bestuurlijke onderrichtingen door

Mr. RENE DE JONGH, advocaat

Een boekdeel in 8° van ongeveer 500 bladzijden